

ANYKŠČIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO ATASKAITA

Planavimo organizatorius:

Anykščių rajono savivaldybės administracijos direktorius

Plano rengėjas:

II „Atkulos projektai“

Projekto vadovė: Laimutė Janulienė (Atestato Nr. A413)

Vilnius, 2016

PLANUOJAMA TERITORIJA: Anykščių rajono savivaldybės teritorija

TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTO PAVADINIMAS: Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas

TERITORIJŲ PLANAVIMO LYGMUO: Savivaldybės

TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTO RŪŠIS: Savivaldybės bendrasis planas

PLANO RENGIMO PAGRINDAS: Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2014-07-31 sprendimas Nr. 1-TS-242

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS: Anykščių rajono savivaldybės administracijos direktorius

ANYKŠČIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS			
RENGIMO ETAPAS – BENDRŲJŲ SPRENDINIŲ FORMAVIMAS		Parašas	Data
STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO (SPAV) ATASKAITA			
Plano rengėjas	IĮ „ATKULOS PROJEKTAI“ Savanorių pr. 11A-83, LT-03116 Vilnius, tel. (8 5) 216 2869, faks. (8 5) 216 3647, el. paštas atkula@gmail.com , www.atkula.lt Projekto vadovė Laimutė Janulienė		2016-03

TURINYS

ĮVADAS.....	4
1. PLANO TURINYS.....	7
2. PLANO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI.....	7
3. PLANO RYŠYS SU KITAIŠ PLANAIŠ IR PROGRAMOMIŠ.....	9
4. ESAMA APLINKOS BŪKLĖ IR JOS POKYČIAI, JEI PLANAS NEBUS ĮGYVENDINTAS.....	12
4.1. GAMTINĖ APLINKA.....	13
4.1.1. <i>Esama būklė ir tendencijos</i>	13
4.1.2. <i>Aplinkos pokyčiai neįgyvendinant plano koncepcinių sprendinių ("0" alternatyva)</i>	19
4.2. SOCIALINĖ APLINKA.....	20
4.2.1. <i>Esama būklė ir tendencijos</i>	20
4.2.2. <i>Aplinkos pokyčiai neįgyvendinant plano koncepcinių sprendinių</i>	23
4.3. EKONOMINĖ APLINKA.....	23
4.3.1. <i>Esama būklė ir tendencijos</i>	23
4.3.2. <i>Aplinkos pokyčiai neįgyvendinant plano koncepcinių sprendinių</i>	28
5. TERITORIJŲ, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS, APLINKOS CHARAKTERISTIKOS.....	29
5.1. BIOLOGINĖ ĮVAIROVĖ, GYVŪNIJA, AUGALIJA, EUROPOS EKOLOGINIO TINKLO „NATURA 2000“ TERITORIJOS.....	29
5.2. SAUGOMOS TERITORIJOS, GAMTOS PAVELDO OBJEKTAI.....	30
5.3. KULTŪROS PAVELDAS.....	40
6. SU PLANU SUSIJUSIOS APLINKOS APSAUGOS PROBLEMOS.....	41
7. TARPTAUTINIŲ, EUROPOS SĄJUNGOS ARBA NACIONALINIŲ LYGMENIŲ NUSTATYTI APLINKOS APSAUGOS TIKSLAI, SUSIJĘ SU ANUKŠČIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS BENDROJO PLANO KEITIMU.....	43
8. GALIMOS REIKŠMINGOS PASEKMĖS APLINKAI.....	45
9. PRIEMONĖS PLANO ĮGYVENDINIMO REIKŠMINGOMS NEIGIAMOMS PASEKMĖMS APLINKAI IŠVENGTI, SUMAŽINTI AR KOMPENSUOTI.....	51
10. PASIRINKTŲ PLANO ALTERNATYVŲ APRAŠYMAS, PRIEŽASTYS, DĖL KURIŲ PASIRINKTOS SVARSTYTOS PLANO ALTERNATYVOS.....	52
11. VERTINIMO APRAŠYMAS.....	54
12. NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS PRIEMONIŲ APRAŠYMAS.....	55
13. SANTRAUKA.....	56
14. PRIEDAI.....	60

IVADAS

Vadovaujantis Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2014 m. liepos 31 d. sprendimu Nr. 1-TS-242 „Dėl Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano pakeitimo“ Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas pradėtas rengti 2014 m. gruodžio mėnesį.

Planuojama teritorija – Anykščių rajono savivaldybės teritorija, Andrioniškio sen., Anykščių sen., Debeikių sen., Kavarsko sen., Kurklių sen., Skiemonių sen., Svėdasų sen., Traupio sen., Viešintų sen., Troškūnų sen.

Planavimo organizatorius:

- Anykščių rajono savivaldybės administracijos direktorius, J. Biliūno g. 23, LT-29111 Anykščiai, el. paštas info@anyksciai.lt, tel. (8 381) 58041, faks. (8 381) 58088, interneto svetainės adresas: www.anyksciai.lt.

Plano rengėjas:

- IĮ „Atkulos projektai“, Savanorių pr. 11A-83, LT-03116 Vilnius, tel. (8 5) 216 2869, faks. (8 5) 216 3647, el. paštas atkula@gmail.com, internetinis puslapis www.atkula.lt. Projekto vadovė – Laimutė Janulienė.

Subranga:

- VĮ Valstybės žemės fondo Kraštovarkos ir teritorijų planavimo skyrius, Konstitucijos pr. 23A, LT-08105 Vilnius, tel. (8 5) 261 8856; tel./faks. (8 5) 262 1672, el. paštas krastovarka@vzf.lt, internetinis puslapis www.vzf.lt. Skyriaus vedėja Rita Palčiauskaitė.
- UAB „AF-Consult“, Lvovo g. 25, LT-09320 Vilnius, tel. (8 5) 2107210, faks. (8 5) 2107211, el. paštas info.lt@afconsult.com, internetinis puslapis www.afconsult.com. Generalinis direktorius Darius Čičinskas.

Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV) rengiamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu.

Strateginis pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) tikslai:

- nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimas reikšmingas plano ar programos įgyvendinimo pasekmes aplinkai;
- užtikrinti, kad bus konsultuojamasi su atsakingomis už aplinkos apsaugą valstybės ir savivaldybių institucijomis, įstaigomis ir visuomene;
- užtikrinti, kad organizatorius turės išsamią informaciją apie galimas reikšmingas plano ar programos įgyvendinimo pasekmes aplinkai ir atsižvelgs į ją.

Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo 7.2 papunktyje numatytu atveju Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita (toliau – vertinimo ataskaita) rengiama vadovaujantis aprašo 2 priedu ir vertinimo apimties nustatymo dokumentu.

Vertinimo ataskaitoje aprašomos ir įvertinamos plano koncepcijos ir jos alternatyvų įgyvendinimo galimos reikšmingos pasekmės aplinkai, išsamiai išnagrinėjami visi vertinimo apimties nustatymo dokumente.

Apie teritorijų planavimo dokumento įgyvendinimo galimų pasekmių aplinkai vertinimo procesą visuomenė informuojama ir jame dalyvauja Teritorijų planavimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka. Teritorijų planavimo dokumentų viešinimo procedūrų bendroji ir supaprastinta tvarka, atsižvelgiant į teritorijų planavimo dokumentų rūšį ir lygmenį, nustatoma Vyriausybės tvirtinamuose Visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimant sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatuose.

SPAV proceso aprašymas

Vadovaujantis Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, IV skyriaus 8.2.1.3 punktu, atliekant Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo SPAV procedūras, vertinimo proceso dalyviai yra:

- Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Utenos regiono aplinkos apsaugos departamentas;
- Utenos visuomenės sveikatos centras;
- Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos;
- Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Utenos skyrius
- Anykščių rajono savivaldybė;
- visuomenė.

Vadovaujantis Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, VI skyriumi, Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo strateginio pasekmių aplinkai (SPAV) vertinimo apimties nustatymo dokumentui vertinimo subjektai pritarė (raštų kopijos pridedamos), juo vadovaujantis buvo parengta strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita.

Vadovaudamiesi Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 „Dėl Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, VII skyriumi, teikiama Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita vertinimo subjektams.

Numatoma atlikti šiuos veiksmus:

- Vertinimo subjektų SPAV ataskaitos nagrinėjimas ir išvadų dėl šio dokumento kokybės teikimas plano rengėjui (II „Atkulos projektai“).
- Ataskaitos ir (arba) plano projekto papildymas ir (arba) pataisymas, atsižvelgiant į vertinimo subjektų išvadas arba motyvuotas išvadų atmetimas.
- Planavimo organizatoriaus pritarimas raštu Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijai.
- Visuomenės informavimas apie priimtą sprendimą Teritorijų planavimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka. Vertinimo subjektų supažindinimas su Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo 39 punkte nurodyta informacija.

1. PLANO TURINYS

Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimu siekiama tobulinti savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepciją, patvirtintą Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2007 m. rugpjūčio 30 d. sprendimu Nr. TS-317. Atsižvelgiant į planuojamą teritoriją ir jai taikomas strateginio planavimo dokumentų nuostatas, buvo nustatytos planuojamos teritorijos planinės ir erdvinės struktūros vystymo kryptys, naudojimo ir apsaugos principai.

Pateikiami du Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos variantai, kurie apima svarbiausias prielaidas teritorijos vidinei plėtrai.

Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijoje, vadovaujantis parengtomis savivaldybės plėtros prognozėmis, nustatomos svarbiausios planuojamos teritorijos plėtros prielaidos, t. y. konkrečių objektų ar veiklos sričių plėtra, kuri galėtų radikaliai paveikti ne tik konkrečios nedidelio ploto teritoriją (pvz., seniūniją), tačiau viso savivaldybės veiklų ir kraštovaizdžio struktūrą.

Prielaidos:

- smulkaus ir vidutinio verslo plėtra;
- rekreacijos ir turizmo plėtra;
- gyvenamosios aplinkos kokybė.

2. PLANO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2014 m. liepos 31 d. sprendimu Nr. 1-TS-242 „Dėl Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano pakeitimo” buvo nustatyti planavimo tikslai Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrajam planui keisti.

Planavimo tikslai:

1. sudaryti sąlygas darniai savivaldybės teritorijos raidai, nuosekliai erdvinės ir funkcinės integracijos politikai įgyvendinti, kompleksiškai spręsti socialinius, ekonominius, ekologinius uždavinius;
2. patikslinti gyvenamųjų vietovių, inžinerinės ir socialinės infrastruktūros vystymo ir įgyvendinimo gaires, patikslinti esamas ir nustatyti naujas plėtrai reikalingas

- teritorijas;
3. sudaryti sąlygas racionaliam rajono gamtinių, žemės gelmių ir energijos išteklių naudojimui ir atkūrimui;
 4. numatyti rajono gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio savitumo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimą, tikslingą naudojimą ir pažinimą, ekologinei pusiausvyrai būtino gamtinio karkaso formavimą;
 5. kurti sveiką, saugią, darnią gyvenamąją aplinką ir visavertes gyvenimo sąlygas gyvenamosiose vietovėse;
 6. sudaryti sąlygas privačioms investicijoms, kuriančioms socialinę ir ekonominę gerovę, tinkamos kokybės gyvenimo sąlygas;
 7. derinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių, savivaldybių ir valstybės interesus dėl teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo teritorijoje sąlygų;
 8. sudaryti sąlygas racionaliam žemės naudojimui ir žemės ūkio veiklai skatinti.

Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo planavimo darbų programoje, patvirtintoje Anykščių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2014 m. liepos 22 d. įsakymu, buvo nustatyti planavimo uždaviniai.

Planavimo uždaviniai:

1. suformuoti planavimo lygmenį atitinkančias teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptis;
2. optimizuoti planuojamos teritorijos urbanistinę struktūrą, socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą;
3. numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, gamtinio karkaso ir ekologiškai pagrįstos žemės naudojimo teritorinės struktūros formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemones;
4. detalizuoti atitinkamų aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;
5. pakeisti Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano teritorijos funkcinio zonavimo pavadinimus ir turinį pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. sausio 2 d. įsakymu Nr. D1-7 patvirtintas Teritorijų planavimo normas;
6. ištaisyti sprendinių prieštaravimus ir detaliau aprašyti Žemės naudojimo skyriaus

Teritorijos funkcinio zonavimo dalyje, Anykščių rajono susisiekimo sistemos vystymo skyriuje ir Teritorijos inžinerinės infrastruktūros ir susisiekimo brėžinyje M 1: 50 000 ir kitus sprendinių prieštaravimus, atsiradusius planavimo proceso metu;

7. patikslinti numatomų urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo poreikius;
8. numatyti ypatingų inžinerinių statinių išdėstymą, pažymint visus esamus, rengiamu bendroju planu ir kitais teritorijų planavimo dokumentais numatomus 30 m ir aukštesnius ypatingus inžinerinius statinius, kuriems aptarnauti reikalingas ne didesnis kaip 0,01 ha žemės plotas, kuriam Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 40 straipsnio 6 dalies 2 punkte numatytu atveju neformuojamas atskiras žemės sklypas.

3. PLANO RYŠYS SU KITAIŠ PLANAIŠ IR PROGRAMOMIŠ

Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas rengiamas atsižvelgiant į šių dokumentų nuostatas:

Bendrieji planai:

1. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. spalio 29 nutarimu Nr. IX-1154;
2. Utenos apskrities teritorijos bendrasis (generalinis) planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. lapkričio 2 d. nutarimu Nr. 1318;
3. Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2008 m. birželio 26 d. sprendimu Nr. TS-223;
4. Anykščių miesto teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2010 m. balandžio 13 d. sprendimu Nr. TS-142.

Specialiojo teritorijų planavimo dokumentai:

5. Anykščių rajono degalinių išdėstymo schema, patvirtinta Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2002 m. gegužės 23 d. sprendimu Nr. 85;
6. Degalinių išdėstymo schemos Anykščių rajone keitimas, numatant naują vietą

- stacionariai degalinei, patvirtinta Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2007 m. spalio 25 d. sprendimu Nr. TS-408;
7. Anykščių miesto turizmo ir rekreacijos specialusis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2007 m. kovo 29 d. sprendimu Nr. TS-138;
 8. Anykščių miesto didžiųjų prekybos įmonių išdėstymo specialusis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2008 m. balandžio 24 d. sprendimu Nr. TS-139;
 9. Anykščių rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas 2008-2014 metų laikotarpiui, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2010 m. rugsėjo 30 d. sprendimu Nr. TS-319;
 10. Penkių sodybų gatvinio kaimo (unikalus kodas 10307, buvęs kodas AtV295) Pakalnių k., Kavarsko sen., Anykščių r. sav. nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2011 m. vasario 24 d. sprendimu Nr. TS-65;
 11. Anykščių miesto istorinės dalies (unikalus objekto kodas 17071, buvęs kodas UV2), Anykščių m., Anykščių r. sav. nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2011 m. kovo 10 d. sprendimu Nr. TS-99;
 12. Mažojo Anykščių regiono parko dviračių žiedo įrengimo Anykščių sen., Anykščių r. sav., specialusis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2011 m. spalio 27 d. sprendimu Nr. TS-317;
 13. Svėdasų seniūnijos naudingųjų iškasenų teritorijų išdėstymo specialusis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2011 m. spalio 27 d. sprendimu Nr. TS-316;
 14. Kavarsko seniūnijos naudingųjų iškasenų teritorijų išdėstymo specialusis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2012 m. liepos 26 d. sprendimu Nr. TS-254;
 15. Anykščių rajono turizmo ir rekreacinių teritorijų specialusis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2012 m. rugsėjo 27 d. sprendimu Nr. TS-295;
 16. Anykščių miesto neužstatytų erdvių kraštovaizdžio formavimo ir poilsio organizavimo specialusis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2012 m. spalio 25 d. sprendimu Nr. TS-333;

17. Anykščių rajono šilumos ūkio specialusis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2012 m. spalio 25 d. sprendimu Nr. TS-332;
18. Paviršinių vandens telkinių Anykščių miesto administracinėse ribose apsauginių juostų ir zonų nustatymo specialusis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimu Nr. TS-369;
19. Mažojo Anykščių regiono parko dviračių žiedo įrengimo Anykščių sen., Anykščių r. sav., specialusis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. kovo 28 d. sprendimu Nr. 1-TS-103;
20. Vėjo jėginių išdėstymo Anykščių rajono savivaldybės teritorijoje specialusis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. birželio 27 d. sprendimu Nr. 1-TS-213;
21. Mažojo dviračių tako nuo šaltinio „Karalienės liūnas“ iki Anykščių miesto ribos Anykščių sen. specialusis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2013 m. rugsėjo 26 d. sprendimu Nr. 1-TS-274;
22. Utenos apskrities nekilnojamojo kultūros paveldo tinklų schema, patvirtinta Kultūros ministro 2009-04-24 įsakymu Nr. ĮV-201;
23. Anykščių rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo tinklų schema, patvirtinta Kultūros ministro 2009-04-24 įsakymu Nr. ĮV-201;
24. Kultūros paveldo objektų teritorijų ir apsaugos zonų planai;
25. Anykščių miesto šilumos tiekimo plėtros specialusis planas, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2014 m. rugsėjo 4 d. sprendimu Nr. 1-TS-269;
26. Vietinės reikšmės viešųjų kelių tinklo išdėstymo žemėtvarkos schema, patvirtintas Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2010 m. birželio 18 d. sprendimu Nr. TS-232;
27. Anykščių regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. gruodžio 3 d. nutarimu Nr. 1292;
28. Kiti Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinti nacionalinių saugomų teritorijų, esančių Anykščių rajono savivaldybėje, ribų ir/ ar funkcinio prioriteto zonų ribų planai;
29. Anykščių regioninio parko tvarkymo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. D1-699;

30. Šventosios valstybinio kraštovaizdžio draustinio ribų planas.

Plėtros programos, strateginės veiklos planai ir kt. strateginio planavimo dokumentai:

31. Anykščių rajono strateginis 2012-2019 metų plėtros planas, patvirtintas 2011 m. gruodžio 22 d. Anykščių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-375;
32. Anykščių rajono savivaldybės strateginis 2014-2016 metų veiklos planas, patvirtintas 2014 m. kovo 27 d. Anykščių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 1-TS-118;
33. Utenos regiono plėtros 2014-2020 m. planas (2013-10-15 Utenos regiono plėtros tarybos sprendimas);
34. Anykščių rajono savivaldybės kraštovaizdžio politikos kryptys;
35. Kryptingas investavimas į turizmo plėtrą Rytų Aukštaitijos regione (Utenos apskrities teritorijoje) iki 2020 metų (galimybių studija).
36. Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703.

Kiti planai:

37. Anykščių rajono miškų priskyrimo miškų grupėms planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 21 d. nutarimu Nr. 1651 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais);
38. Anykščių rajono savivaldybės teritorijos miškų išdėstymo žemėtvarkos schema, patvirtinta 2005-11-24 Anykščių rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-342;
39. VĮ Anykščių miškų urėdijos „Miškotvarkos projektas“ 2009-2018 metams.

4. ESAMA APLINKOS BŪKLĖ IR JOS POKYČIAI, JEI PLANAS NEBUS ĮGYVENDINTAS

Šiame skyriuje pateikta informacija apie gamtinę, socialinę ir ekonominę aplinką, kurioje bus stebimos Anykščių savivaldybės teritorijos bendrojo plano erdvinės plėtros bei sektoringų sprendinių pasekmės.

„Savaiminė raida“. Tiek esamas teritorijos gamtinių išteklių naudojimas, tiek ateities prioritetai pirmiausia susiję su intensyviu žemės ir miškų ūkiu, kvarcinio smėlio ir kitų mineralinių išteklių gavyba, rekreacine veikla bei kokybine urbanistinės, transporto ir inžinierinės infrastruktūros sistemų plėtra.

Anyškėių rajono savivaldybės teritorijoje nėra akivaizdžių aktyvios plėtros arealų, todėl nepastebima ir ypač reikšmingų darnios plėtros problemų. Vertingiausi gamtos ištekliai ir vaizdingiausi kraštovaizdžiai yra saugomi draustiniuose, Anyškėių regioniniame parke, „Natura 2000“ teritorijose, kitose saugomose teritorijose. Kultūros paveldo vertybės saugomos teisės aktų nustatyta tvarka. Gamtinės aplinkos rodikliai palyginus su Lietuvos vidurkiu yra geri ir labai geri. Tačiau socialinės ir ekonominės aplinkos rodikliai palyginus yra blogi ir turi tendenciją blogėti. Trumpai tariant – paukščių daugėja, žmonių mažėja.

Planuojamos teritorijos plėtros darnumą tikslinga būtų vertinti platesniame (šalies arba apskrities) kontekste, nes planuojama teritorija yra per maža kai kurioms socialinės ir ekonominės plėtros tendencijoms apibūdinti. Tiek gamtinė, tiek socialinė ir ekonominė Anyškėių rajono savivaldybės aplinka yra dalis stambesnių struktūrų, kurios bendroje sąveikoje apsprendžia teritorijos raidos darnumą. Strateginis savivaldybės tikslas atitinka jos paskirtį, fiksuotą Lietuvos Respublikos bendrajame plane, tapti patrauklia turistine ir rekreacine vietoje. Naudodama savo kuklias materialines investicijas savivaldybė pamažu ir nuosekliai siekia užsibrėžtų tikslų – kuria viešąją turizmo infrastruktūrą, modernizuoja ir atnaujinama miestų ir miestelių aplinką, saugo kraštovaizdį ir vertybes. Bendra vietos ūkio transformacija yra inertiška, sąlygota bendrų šalies ūkio transformacijos tendencijų, tačiau konstatuotina, kad vyksta teisinga linkme.

4.1. Gamtinė aplinka

4.1.1. Esama būklė ir tendencijos

Gamtinė aplinka

Anyškėių rajono savivaldybė laikoma svarbiu nacionalinės reikšmės turizmo rajonu kurio turizmo ištekliai šiuo metu vertinami kaip vidutiniai, tačiau jų pagrindu galima plėtoti turizmo verslą. Anyškėių miestui 2007 m. suteiktas kurortinės teritorijos statusas. Svarbiausi Anyškėių rajono savivaldybės gamtiniai rekreaciniai veiksniai yra švarios upės, ežerai, miškai ir bei ypač vaizdingas sąlyginai natūralus kraštovaizdis. Savivaldybės teritorijos aplinka yra

sveika, taršos fono nėra. Aplinkos ekologinis atsparumas vidutiniškas (aplinka tinkama vidutinio intensyvumo masiniam rekreaciniam naudojimui). Didžioji dalis rekreacinių išteklių yra saugomose ir Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijose, taigi rekreaciniai išteklių yra daugiau ar mažiau saugomi ir jų kokybė yra kontroliuojama. Vandens kokybės problemų, kurios mažintų Anykščių rajono savivaldybėje esančių vandens turizmo trasų patrauklumą nėra. Švarus vanduo, mažai paveiktas kraštovaizdis didina atraktyvumą ir panaudojimo aktyviam turizmui galimybes.

Vizualinė Anykščių rajono savivaldybės kraštovaizdžio struktūra yra labai marga, tampriai susijusi su pagrindinių kraštovaizdžio morfologinių arealų charakteriu. Savivaldybė yra turtinga estetiniais kraštovaizdžio ištekliais, kuriems nustatytas vienoks ar kitoks apsaugos statusas. Kraštovaizdžio erdvinė teritorinė struktūra ir gamtinis pobūdis, ekologinis stabilumas, estetinė vertė saugoma gamtinio karkaso teritorijose, pažymėtose galiojančio Anykščių savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniuose. Gamtinis karkasas – kompleksinės gamtosaugos strategijos teritorinė raiška, teoriniu pagrindu suformuota kartografinė struktūra, kurios paskirtis sudaryti prielaidas biologinei įvairovei išsaugoti, sujungti didžiausią ekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką bei gyvūnų ir augalų migracijai reikalingas teritorijas; saugoti gamtinį kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius; didinti šalies miškingumą; reguliuoti urbanizaciją, technogenizaciją ir žemės ūkio plėtrą. Gamtinis karkasas nėra identifikuojamas vietovėje.

Anykščių rajono savivaldybės teritorijos upių tinklą formuoja vidutinio dydžio ir mažos upės, taip pat upokšniai. Apie tris ketvirtadalius Anykščių rajono savivaldybės teritorijos (70%) drenuoja Šventoji su savo intakais: (Virinta (vidurupis ir žemupys), Anykšta, Elmė, Susiena, Latava, Varius, Jara - Šetekšna (žemupys) ir kitais žemesnės eilės intakais. Likusi savivaldybės teritorija patenka į Nevėžio (Nevėžis, Juosta) ir Lėvens (Viešinta) nuotėkio sritį. Anykščių rajono savivaldybės teritorija daugiau tarnauja kaip tranzitinis vandens turizmo koridorius praplaukiamas tiek baidarėmis, tiek ir valtinis Šventosios upe, Virinta, Jaros – Šetekšnos atkarpa, Nevėžis žemiau Traupio.

Didžiausi ir tinkamiausi rekreaciniam naudojimui yra 6 ežerai, kiti į intensyvaus ir riboto naudojimo kategorijas papuolantys ežerai, 7 įvairaus dydžio valstybinės reikšmės tvenkiniai. Labiausiai apkrautose ežerų pakrantėse pastebimi rekreacinių išteklių digresijos požymiai. Ekosistemas saugantys vandens telkiniai, turintys gamtosaugines funkcijas arba reikalingi kraštovaizdžio ekologiškai pusiausvyrai išlaikyti, pasižymintys gera vandens kokybe, retomis ir vertingomis augalų ir gyvūnų rūšimis, savitu vandens režimu ir vaizdingumu yra 7 ežerai bendro 1043 ha ploto, iš jų didžiausias Rubikių ežeras. Ūkinei

veiklai naudojami vandens telkiniai (stambiausi ežerai) naudojami tik žuvininkystei: Smulkis (43,5 ha) ir Elmis (8,2 ha). Bendrojo naudojimo vandens telkiniams priskiriami kiti vandens telkiniai, dažniausiai nedideli tvenkiniai bei natūralūs ar sureguliuoti upeliai.

Anykščių rajono savivaldybės miškingumas (32,4 %) yra artimas Lietuvos teritorijos miškingumo vidurkiui (33,3 %), mažesnis nei Utenos apskrityje (34,1 %). Didžiausi – Šimonių giria, Ramuldavos ir Troškūnų miškai. Daugiau kaip pusę savivaldybės miškų valdo privatūs savininkai. Miškų urėdija prižiūri profesionalios medžioklės plotus. Didžioji dalis pagrindinių Anykščių rajono savivaldybės *miškų masyvu* (Šimonių giria, Vilkonių, Ramuldavos, Duobulės miškai ar jų dalys) yra saugomose teritorijose, todėl bet kokia veikla juose yra kontroliuojama.

Žvėrių apskaitos duomenimis (2013-2014 m. medžioklės sezonas), Anykščių rajono savivaldybės teritorijoje buvo 348 briedžiai, 930 tauriųjų elnių, 335 danieliai, 3588 stirnos, 812 šernų, 78 lūšis, 1325 bebrai ir 250 barsukų. Pagal žuvininkystės vystymo kryptys Alaušo ežeras priskirtinas karšinių ežerų tipui. 2014 m. eksperimentinės žvejybos metu Alaušo ežero didžiausią biomasės dalį sudarė ešerys (38 %), kuoja (21 %) ir karšis (19 %). Upių ir ežerų pakrantės pasižymi vandens paukščių gausa. Prie Rubikių ežero peri didysis baublys (reta į Lietuvos raudonąją knygą įrašyta rūšis). Šio ežero pakrantėse gyvena kūdrinis pelėausis. Tai reta ne tik Lietuvos, bet ir Europos Sąjungos mastu šikšnosparnių rūšis.

Žemės naudmenos. Žemės ūkio naudmenos sudaro 54,96 % nuo bendro savivaldybės ploto ir pagal ūkinio naudojimo ypatumus pasiskirsto: ariamoji žemė –49,40 %. Žemės ūkio naudmenų plotas, tenkantis 1000 gyventojų – 36,72 km²/1000 gyv., yra didesnis už apskrities (23,77 km²/1000 gyv.) ir šalies (11,87 km²/1000 gyv.) šiuos rodiklius.

Miškų plotas, tenkantis 1000 gyventojų sudaro 0,02 km²/1000 gyv. Keliai užima 2387,65 ha, t.y. 1,35 % nuo bendro savivaldybės ploto. Užstatyta teritorija užima 2,66 % nuo bendro savivaldybės ploto. Užstatytos teritorijos plotas, tenkantis 1000 gyventojų sudaro 1,78 km²/1000 gyv., yra didesnis už apskrities (15,00 km²/1000 gyv.) ir šalies (8,26 km²/1000 gyv.) šiuos rodiklius.

Žemė užimta vandens telkinių sudaro 2,94 % nuo bendro savivaldybės ploto. Kita žemė (medžių ir krūmų želdiniai, pelkės, pažeista žemė, nenaudojama žemė) užima 4,58 % nuo bendro savivaldybės ploto. Nuo 2013 metų iki 2015 metų žemės fondo struktūros pokyčiai buvo nežymūs. Žemės naudojimo intensyvumas (95,28%) yra didesnis vidutinis Utenos apskrityje ir yra mažesnis (1,02 procentinio punkto) negu šalyje. Anykščių rajono savivaldybės teritorijos panaudojimas žemės ūkio veiklai yra ekstensyvus. Žymi dalis (31,43

%) žemės ūkio naudmenų nėra deklaruota. Dėl mažo našumo dirvožemių dalį žemės ūkio paskirties žemės plotų tikslingiau panaudoti miškų ūkio paskirčiai ar kitai paskirčiai. Laisvos valstybinės žemės fondas sudaro 27,75 ha arba tik 0,02 % nuo bendro savivaldybės ploto. Anykščių rajono savivaldybės kaimo vietovėse atkurtos nuosavybės teisės pagal atkurtą plotą sudaro 99,35 %, o piliečių, kuriems atkurtos nuosavybės teisės, skaičius nuo viso pateikusių prašymus piliečių skaičiaus sudaro 98,69 %. Privačios žemės rinkos aktyvumas Anykščių rajono savivaldybėje yra mažesnis nei šalies vidurkis. Privati žemė sudaro 69,94 % visos savivaldybės teritorijos ploto.

Savivaldybėje aptikti ir naudojami kvarcinio smėlio klodai, kiti mineralinės ir organinės kilmės išteklių (smėlis, žvyras, durpės).

Dauguma Anykščių rajono savivaldybės dirvožemių sunkūs ir nėra jautrūs defliacijai. Šimonių girioje ir Šventosios slėnyje bei apyslėnyje esantys lengvos mechaninės sudėties gruntai nėra veikiami vėjo erozijos, kol nėra mechaniškai apdirbami, juos saugo pievos ar miškai. Kalvotoje rytinėje savivaldybės dalyje 48,7% žemės ūkio naudmenų yra pažeistos erozijos, o banguotoje plynaukštėje 18,5%. Erozijos intensyvumas priklauso nuo granulimetrinės sudėties ir šlaitų parametrų.

Klimato kaitos poveikio stiprumas priklauso nuo regiono, t.y. nuo geografinės padėties ir vietinių gamtos sąlygų. Nemuno ir Lielupės upių baseinų rajonai priklauso vidutinių platumų šiaurinei daliai, kur dabartiniai klimato kaitos procesai yra itin intensyvūs (temperatūra kyla 1,5 karto sparčiau nei vidutiniškai Žemėje), todėl yra pagrindo teigti, kad didės ir stichinių hidrometeorologinių reiškinių daroma žala socialinei-ekonominei sferai, vandens ištekliams ir ekosistemų vientisumui. Anykščių rajono savivaldybėje galimybė formotis su potvyniais susijusiems ekstremaliems hidrologiniams reiškiniams yra Šventosios, Jaros-Šetekšnos ir Virintos (Nemuno UBP) upių atkarpose.

Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis Anykščių rajono savivaldybėje *paviršinių vandens telkinių bendra būklė* yra gera, išskyrus Mūšėjo ež., Pienionių tvenkinį, dalies Aknystos upė, dalies Jaros-Šetekšnos upės, dalies Pelyšos upės, Viešintos upė, Vašuokos upė, Pienios upė, Nevėžio upė, dalies Šventosios upės (tarp Kavarso ir Selkavos k.), Nevėžos upė, kuriuose nepasiekta bendra gera būklė. Anykščių rajono savivaldybėje nėra paviršinių vandens telkinių blogos ir labai blogos ekologinės būklės. Savivaldybės teritorijoje esančių upių, ežerų, tvenkinių, priekrantės ir tarpinių vandenių cheminė būklė yra gera. Rizikos grupei dėl HE poveikio priskirtos Šventosios (reikšmingą neigiamą poveikį vandens telkiniams

daranti Kavarsko HE) ir Nevėžos upės (reikšmingą neigiamą poveikį vandens telkiniams daranti Gabrėlų HE).

Geriamasis vanduo, prieš patiekiant vartotojui – gerinamas vandenruošos įrenginiuose ir patiekiamas labai geros kokybės, atitinkantis visus geriamo vandens higienos normos reikalavimus. Didelė dalis Anykščių rajono savivaldybės gyventojų naudoja šachtinių šulinių vandenį. Šachtinių šulinių tyrimai buvo atliekami 2006 m. Šachtinių šulinių vandens kokybės monitoringas nevedamas. Anykščių rajono savivaldybės teritorijoje nėra įsteigtų ir Žemės gelmių registre (ŽGR) registruotų vandenviečių SAZ specialiųjų planų. Anykščių rajono savivaldybės monitoringo lygmenyje nauji požeminio vandens tyrimai neatliekami, o apsiribojama ūkio subjektų monitoringų metu sukauptų duomenų apibendrinimu. Anykščių vandenvietėje išgaunamas vidutinės mineralizacijos, vidutinio kietumo vanduo.

Oro tarša. Anykščių rajono savivaldybės teritorijoje nėra stambių pramonės objektų, kurių oro tarša valstybės mastu būtų labai didelė, planuojamos savivaldybės teritorijoje valstybinės oro kokybės kontrolės stotys neįrengtos. Saugomų teritorijų gausa daro įtaką menkai išvystytai pramonei veiklai Anykščių rajono savivaldybėje, todėl didelės įtakos aplinkos oro užterštumui sieros dioksidu, azoto dioksidu, azoto oksidais, benzenu, anglies monoksidu, švinu, kietosiomis dalelėmis (KD₁₀ ir KD_{2,5}) ir ozonu pramonė neturi. Statistikos departamento duomenimis 2013 m. Anykščių rajono savivaldybėje teršalų buvo išmesta į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių 108,2 t. Teršalų buvo išmesta 1,7 kartus mažiau nei 2011 m. Išmetamų į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių teršalų kiekis tenkanti 1 gyventojui – 4 kg/ 1 gyv. Nevykdant daugiabučių gyvenamųjų namų statybos, neplečiant centralizuotos šildymo sistemos, šilumos tinklų pajėgumų nenumatant didinti, emisijos, susijusios su šilumos aprūpinimo sistema, į aplinkos orą neturėtų padidėti.

Tikslių duomenų apie tai, kokią dalį mobilių taršos šaltinių išmetami teršalai sudaro Anykščių rajono savivaldybėje, nėra. Anykščių miesto centro teritoriją tiesiogiai kerta valstybinės reikšmės krašto reikšmės keliai, sudarydami pagrindines miesto susisiekimo, ir tuo pačiu šalies regionines urbanistines integracijos ašis. Tokia miesto situacija bei nuolat augantis automobilizacijos ir motorizacijos lygis, jau daugelį metų sąlygoja aplinkkelio poreikį. Numatomas naujai tiesiamas kelias – Anykščių miesto aplinkkelis, nukreipiantis transporto srautus nuo miesto centro. Bendras foninis oro užterštumas išlieka nedidelis.

Atliekos. Savivaldybės biudžeto lėšomis maži šiukšlynai buvo sutvarkyti 2009 m. - 7 vnt. Savivaldybės teritorijoje surinktos mišrios komunalinės atliekos vežamos į Utenos regioninį Mockėnų sąvartyną. UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“ eksploatuoja savivaldybės teritorijoje 2 atliekų surinkimo aikšteles, t.y. didelių ir pavojingų atliekų laikino priėmimo ir saugojimo aikštelę, esančią Vairuotojų g. 18, Anykščiai, ir biologiškai skaidžių atliekų priėmimo/kompostavimo aikštelę, esančią Šeimyniškių k., Anykščių sen., prie pat Anykščių miesto valymo įrenginių. UAB „Anykščių komunalinis ūkis“ turi rūšiavimo liniją (Gegužės g. 47, Anykščiai), kurioje yra perrūšiuojamos iš gyventojų, įmonių, organizacijų surinktos pakuočių ir antrinių žaliavų atliekos. Pesticidų atliekos centralizuotai apskrityje sutvarkytos 2004 m.

Triukšmo tarša. Anykščių rajono savivaldybėje pagrindinis triukšmo šaltinis yra transportas. Anykščių miestą kerta pagrindiniai keliai, nėra aplinkkelių, miesto centrą kerta tranzitinis transportas, kuris daro didelę įtaką akustinei taršai. Anykščių mieste kurortinio sezono metu ypatingai aktualus triukšmo keliamas pavojus, dėl išaugančių transporto srautų gali būti viršijami leidžiami triukšmo ribiniai dydžiai. Anykščių rajono savivaldybės taryba 2008 m. lapkričio 27 d. sprendimu Nr. TS-375 „Dėl Anykščių rajono savivaldybės teritorijoje tyliųjų zonų nustatymo“ nustatė tyliąsias viešąsias zonas, kuriose atliekama triukšmo stebėseną. Nustatytose vietose atliekami triukšmo matavimai du kartus per metus – šiltuoju ir šaltuoju metų laiku.

Potencialūs taršos šaltiniai. Anykščių rajono savivaldybės seniūnijų centruose koncentruojasi didžiausia potencialių taršos židinių dalis Anykščių rajono savivaldybės teritorijoje detalūs ekogeologiniai tyrimai buvo atlikti dviem objektams: Anykščių rajono savivaldybės teritorijoje esančių potencialiai užterštų teritorijų ekogeologinius tyrimus atlieka UAB „GROTA“. Anykščių rajono savivaldybės teritorijoje yra parengti užterštų teritorijų tvarkymo planai. Užterštos teritorijos dar nesutvarkytos.

Kultūros paveldas. Anykščių rajono savivaldybės teritorijoje esančių nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašė iki 2015 m. birželio mėnesio buvo apie 200 registruotų nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių. Apie pusę jų (54,3 %) yra valstybės saugomi. Paminklo statusą turi tik 5 kultūros paveldo vertybės. Didžiąją dalį vertybių sąrašo sudaro archeologinės vertybės, senosios kapinės, įvykių vietos, įžymių kraštui žmonių kapavietės. Mažesniąją dalį sudaro vertybės, kurios gali būti atpažintos kraštovaizdyje (piliakalniai, malūnai, architektūros

paveldo vertybės, dvarvietės, buvusios dvaro sodybos ir jų fragmentai), taip pat gali būti įdomios plačiai turizmo sektoriaus segmentų daliai.

Anykščių rajono savivaldybė priklauso šiaurės tyrų regionui, kuriame piliakalnių skaičius yra didžiausias. Tankiau jie išsidėsto kalvotoje savivaldybės teritorijos dalyje. Panagrinėjus jų sklaidą savivaldybės teritorijoje matome, kad jie sudaro linijines struktūras, išsidėsčiusias prie vandens telkinių (upių, ežerų). Dalis piliakalnių yra sunykę, nuplauti upių (Lašinių piliakalnis) arba sunaikinti sovietmečiu (Riklikų piliakalnis), praradę savo archeologinę vertę, tačiau jų vieta gali būti žymima ir lankoma, kaip istorinė, apipinta legendomis vieta. Piliakalnių virtinės gali ryškiausiai reprezentuoti Anykščių rajono savivaldybės kultūros paveldo vertybes.

4.1.2. Aplinkos pokyčiai neįgyvendinant plano koncepcinių sprendinių ("0" alternatyva)

Tikėtina, kad šiuo metu vykdoma valstybinė išteklių apsaugos politika duos teigiamus rezultatus. Derlinga Anykščių savivaldybės žemė bus išsaugota žemės ūkio gamybai, o miškų plotai, nors ir nežymiai, bet pagrausinti. Dėl to padidės biologinė ir kraštovaizdžio įvairovė, pagerės aplinkos kokybė. Atvirų vandens telkinių tarša bus sumažinta iki minimumo dėka vykdomos Europos Sąjungos aplinkosaugos politikos. Potencialūs taršos šaltiniai bus tyrinėjami ir atitinkamai sutvarkomi. Užterštų teritorijų tvarkymo planai nuosekliai bus įgyvendinami.

Tikėtina, kad gausūs savivaldybės rekreaciniai ir turizmo ištekliai bus vis daugiau įsisavinami ir naudojami vietos gyventojų bei turistų. Plėtojama viešoji turizmo infrastruktūra bei paslaugos skatins turistų srautų augimą, tuo pačiu didins rekreacinių išteklių apkrovą. Didės poreikis valdyti turistų srautus siekiant saugoti gamtinių rekreacinių išteklių kokybę ir lėtinti pasireiškiančią rekreacinių išteklių digresiją.

Pramonės, gamybos, kasybos ir visumoje vietinio ūkio veikla bus plėtojama ekstensyviai, dėl to, krentant gyvenimo kokybei, didės poreikis ją intensyvinti. Tikėtina, kad vietos ir užsienio investitoriai siūlys savivaldybės teritorijoje plėtoti pelningą, aukštų technologijų, bet taršią gamybą, kurios nepriima kitų šalių vietos bendruomenės. Dėl griežtos valstybinės aplinkos kokybės apsaugos politikos susidaro palankios sąlygos išvengti taršios gamybos plėtros teritorijose, turinčiose vertingų rekreacinių išteklių.

Tikėtina, kad aplinkos tarša, ypač oro, bus sumažinta šilumos ūkyje vis daugiau naudojant atsinaujinančius energijos išteklius. Aktuali išliks mobiliųjų taršos šaltinių ir namų ūkių tarša, kurios sklaida planuojamoje teritorijoje yra plati.

Tikėtina, kad dėl investicijų trūkumo sunyks nepakankamai prižiūrimos, bešeiminkės kultūros paveldo vertybės (buvusios dvaro sodybos ar jų fragmentai, dvarvietės, taip pat mediniai etnografiniai pastatai, jų fragmentai, vėjo ar vandens malūnai).

4.2. Socialinė aplinka

4.2.1. Esama būklė ir tendencijos

Urbanizacija. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane nustatytos Anykščių rajono savivaldybės miestų ir miestelių kategorijos ir apibrėžta jų vieta Lietuvos gyvenviečių sistemoje. Šalies urbanistinės integracijos ašys aplenkia Anykščius, tad aukštos kategorijos urbanistinių centrų savivaldybėje nenumatoma. Anykščių rajono savivaldybės teritorijoje kaimo gyvenamųjų vietovių tinklas yra smulkus ir dispersinis. Nyksta mažosios gyvenviečių tinklo dalelės (kaimai), gyventojai koncentruojasi stambesniuose urbanistiniuose dariniuose (miesteliuose, miestuose, administraciniuose centruose), kuriuose teikiamos kasdienės viešosios paslaugos – švietimo, sveikatos apsaugos, komercijos, finansų ir kt. Urbanizacija atitinka bendras plėtros tendencijas, tačiau yra labai ekstensyvi. Nors statistika rodo, kad gyventojų koncentracija stambesnėse gyvenamosiose vietovėse (miesteliuose, kaimuose) didėja, tačiau konkrečiose gyvenvietėse gyventojų skaičius mažėja. Savivaldybės teritorijoje kaimo gyventojai pasiskirstę palyginus tolygiai.

Urbanistinių struktūrų plėtros tendencijos saugomose teritorijose. Saugomose teritorijose – Anykščių regioniniame parke, valstybiniuose ir savivaldybės draustiniuose, Šimonių girios biosferos poligone ir „Natura 2000“ teritorijose – buveinių apsaugai ir paukščių apsaugai svarbios teritorijos (toliau tekste saugomose ir „Natura 2000“ teritorijose), kuriose vyrauja natūrali ar pusiau natūrali gamtinė aplinka yra urbanizacijos apraiškų. Žemėlapyje nesunku pamatyti pavienių sodybų tinklą (labai retą), nedidelius padriko tipo kaimus, kurie išsidėstę išilgai upių, sujungti vietinės reikšmės kelių (gatvių) sudaro išilgines retos urbanizacijos struktūras. Urbanizuotos teritorijos sąvoka šioms struktūroms netaikoma. Tačiau jos neturi būti ignoruojamos, nes yra organiška vietovių kraštovaizdžio dalis. Šiose teritorijose sunykusių sodybų nėra. Tiesa, jų ūkinė funkcija transformavosi iš natūrinio žemės ūkio į kaimo turizmą arba „antruosius namus“, naudojamus savaitgaliais ar šiltuoju metų laiku. Nuolatinių gyventojų juose beveik nėra. Visuomeninis transportas šiose teritorijose nekursuoja (tai rodo apleistos autobusų sustojimo vietos). Tačiau sodybos yra gyvos, prižiūrimos ir vertinamos.

Detaliųjų planų analizė parodė, kad veiklos interesai koncentruojasi Anykščių mieste. Didžioji dalis detaliųjų planų skirta keisti paskirtį į gyvenamąją. Tai reiškia, kad gyventojai keičia gyvenimo būdą. Ūkio plėtros tikslais rengtų detaliųjų dalis yra labai nežymi. Statybos leidimų analizė nustebino gausa ir dispersiškumu. Materialinių investicijų pasiskirstymas visoje savivaldybės teritorijoje parodo plėtros tolygumo tendenciją.

Viešosios paslaugos. Smulkus ir dispersinis gyvenamųjų vietovių tinklas sąlygoja didesnę vietinės reikšmės ir rajoninių kelių ilgį, tankį, socialinės infrastruktūros ir paslaugų didesnę sklaidą savivaldybės teritorijoje. Seniūnijų ribose pagrindinės viešosios paslaugos koncentruotos miesteliuose, seniūnijų centruose. Viename miestelyje vidutiniškai yra įsikūrusios trys įstaigos. Įvairaus pobūdžio socialines paslaugas teikiančios įstaigos, pagrindinės savivaldybės kultūros bei švietimo įstaigos ir centrai yra susitelkę Anykščių mieste. Kaimiškose vietovėse jaučiamas tokių įstaigų stygius. Svarbūs viešųjų paslaugų centrai, kuriuose yra po keturias viešąsias paslaugas teikiančias institucijas yra Svėdasai, Debeikiai. Savivaldybės pakraščiuose stebimas aptarnavimo ir viešųjų paslaugų centrų retėjimas. Troškūnų, Viešintų, Andrioniškio, Kurklių seniūnijų teritorijose matomi dideli plotai nepatenkantys į aptarnavimo spindulį (5 km), pasiekiamą pėsčiomis ar dviračiu.

Gyventojai. Gyventojų bendruomenė yra vienalytė tiek tautybės, tiek religijos požiūriu. Gyventojų skaičius nuolat mažėja, visuomenė sensta. Gyventojų prieaugio tendencijos atitinka bendras šalies ir apskrities tendencijas. Gyventojų skaičiaus augimo Lietuvoje ir apskrityje per artimiausius 10 metų nelaukiama. Todėl Anykščių rajono savivaldybėje taip pat gyventojų skaičiaus augimas neprognozuojamas. Geriausiu atveju gali sumažėti jo mažėjimo tempai.

Savivaldybės demografinė situacija ir jos tendencijos yra labai nepalankios ekonominei teritorijos plėtrai. Darbingo amžiaus gyventojų, kuriančių pridėtinę ekonominę vertę, bendrą vidaus produktą ir socialiai išlaikančių senjorus bei vaikus, dalis bendrame gyventojų skaičiuje mažėja. Tuo pačiu mažėja socialiniai ekonominės plėtros išteklių. Anykščių rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus mažėjimas ilgainiui gali tapti esmine savivaldybės kliūtimi, siekiant užtikrinti stabilią socialinę ir ekonominę plėtrą.

Darbas. Anykščių rajono savivaldybės nedarbo lygio rodikliai panašūs į Utenos apskrities nedarbo lygio rodiklius, tačiau gerokai viršija Lietuvos vidurkį. Aktyvi darbo biržos veikla, taip pat aktyvios darbo rinkos reguliavimo ir verslo paramos priemonės kartu su ES parama duoda teigiamus rezultatus. Tačiau kol kas jie nepakankami esminėms darbo rinkos plėtros problemoms spręsti. Nedarbas mažėja, tačiau svarbiausia to priežastis ne mažėjanti emigracija, o visuomenės senėjimas.

Pajamos ir gyvenimo lygis. Daugiausiai gyventojų pajamas gauna iš darbo užmokesčio. Mažėja pragyvenančių iš žemės ūkio veiklos. Gyventojų, kurie pragyvena iš savo verslo arba investicijų, dalis bendrame skaičiuje yra mažesnė nei bendrai šalyje ir neturi tendencijos augti, o valstybės išlaikomų gyventojų dalis yra pastebimai didesnė. Darbo užmokesčio atotrūkis nuo šalies vidurkio didėja. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Statistikos departamento duomenimis 2014 m. 85 % Lietuvos gyventojų galvoja, kad gyvena – gan sunkiai, sunkiai ir labai sunkiai, o Utenos apskrityje – 89 % taip manančių gyventojų. Turint tokius duomenis menka paguoda, kad gerai gyvenančių dalis turi tendenciją didėti.

Būsto kokybė. Visuotinio gyventojų ir būstų surašymo 2011 m. duomenimis savivaldybės gyventojai gyvena tradiciniuose būstuose. 72 % visų tradicinių būstų sudaro būstai 1-2 butų pastatuose (Utenos apskrities vidurkis 55,8 %, šalies – 40 %). Daugiabučiuose gyvena tik 27 % gyventojų. Mažesnė dalis gyventojų gyvena daugiabučiuose gretimoje Molėtų savivaldybėje. Būstai, palyginus su kitomis savivaldybėmis, yra dideli, būdingi kaimiškoms teritorijoms. Vidutinis būsto naudingas plotas Anykščių rajono savivaldybėje yra 66,2 m². Tai atitinka (truputį viršija) Lietuvos miestų kurortų – Druskininkų, Birštono, Palangos vidutinį būsto dydį. Dominuoja (56,2 %) 50-99 m² dydžio būstai. 13 % būstų yra apgyvendinami sezoniškai (kaip antrasis būstas didžiųjų miestų gyventojams). Kurotiniuose miestuose ir teritorijose antrojo būsto dalis būstų skaičiuje yra didesnė (20 % ir daugiau). Gretimoje Molėtų savivaldybėje, esančioje arčiau Vilniaus, vasarnamių dalis būstų struktūroje sudaro 20 %. Savivaldybės būstų struktūroje dominuoja (67,3 %) būstai pastatyti sovietmečiu – 1946 – 1990 m. laikotarpiu. Tai atitinka bendras Utenos apskrities ir šalies būstų struktūros proporcijas.

Inžinerinės paslaugos. Anykščių miesto ir rajono gyventojai geriamą vandenį naudoja iš centralizuoto vandentiekio tinklo, privačių šachtinių šulinių bei artezinių gręžinių. Anykščiuose, Andrioniškyje, Viešintose, Debeikiuose, Raguvėlėje, Kurkliuose, Janušavoje, Surdegyje, Leliūnuose, Mačionyje, Skiemonyse, Katlėriuose, Staškūniškyje, Traupyje ir Svirnuose pastatyti vandens nugeležinimo įrenginiai, todėl vandens vartotojams tiekiamas kokybiškas vanduo. Centralizuoto vandentiekio paslaugomis Anykščių mieste naudojasi 91 % nuo bendro gyventojų skaičiaus ir tik 30 % nuo bendro seniūnijų gyventojų skaičiaus.

Elektros pajėgumais, ryšių paslaugomis aprūpinti visi savivaldybės gyventojai. Anykščių rajono savivaldybėje šiluma centralizuotai yra tiekama Anykščių miesto, Kavarsko miesto ir Svėdasų miestelio vartotojams. Kiti miestų, miestelių ir kaimų gyventojai bei savivaldybės įstaigos šilumą gaminasi patys. Dujos tiekiamos kol kas tik Anykščių miesto

vartotojams. Pašto paslaugas Anykščių rajono savivaldybėje teikia 15 AB „Lietuvos paštas“ skyrių.

4.2.2. Aplinkos pokyčiai neįgyvendinant plano koncepcinių sprendinių

Tikėtina, kad gyventojų skaičius iki planuojamo periodo pabaigos, sekant esamomis tendencijomis Anykščių rajono savivaldybėje mažės. Palaipsniui didės pagyvenusių gyventojų dalis, augs socialinių paslaugų, sveikatos priežiūros paslaugų poreikis. Savivaldybės demografinė situacija ir jos tendencijos išliks nepalankios ekonominei teritorijos plėtrai. Darbingo amžiaus gyventojų, kuriančių pridėtinę ekonominę vertę, bendrą vidaus produktą ir socialiai išlaikančių senjorus bei vaikus, dalis bendrame gyventojų skaičiuje toliau mažės. Tuo pačiu mažės savivaldybės socialiniai ekonominės plėtros išteklių. Demografinių procesų pasekoje darbo jėgos kokybė planuojamoje teritorijoje bus prasta.

Kadangi ūkio struktūroje svarbią vietą užima pirminis ūkio sektorius (žemės ūkis, miškininkystė, kasyba) ir paslaugos, tai tikėtina, kad gyventojų sklaida teritorijoje išliks. Ją dar padidins sezoniniai vasarnamių ir sodybų gyventojai. Apie pusę savivaldybės gyventojų gyvens kaimo vietovėse. Kaimo nuolatinių gyventojų koncentracija stambesnėse gyvenvietėse, aprūpintose pirminių (būtinųjų) paslaugų infrastruktūra, didės vangiai. Gyventojai, apsisprendę išvykti iš savo gyvenamosios vietos, tikėtina ieškos ženkliai geresnių galimybių save realizuoti - dirbti ir uždirbti, mokytis, tobulėti, duoti išsilavinimą vaikams ir kt., todėl rinksis augantį Lietuvos miestą arba užsienį. Susisiekimo viešuoju transportu, vietinių kelių kokybės klausimai bus aktualūs iki planuojamo periodo pabaigos.

4.3. Ekonominė aplinka

4.3.1. Esama būklė ir tendencijos

Verslo aplinka. Demografinių procesų pasekoje darbo jėgos kokybė planuojamoje teritorijoje prastėja. Gyventojų migracijos problema nėra išskirtinis Anykščių rajono savivaldybės bruožas, tai visoje šalyje vykstančių procesų atspindys. Šiuo metu (2014 m) migracija savivaldybėje, kaip ir visoje Lietuvoje, turi tendenciją mažėti. Regionų plėtros kontekstas linkęs gerėti, tačiau šiuo metu yra nepalankus smulkesnių jo dalių ekonominei plėtrai. SEB banko analitikų nuomone akivaizdūs gyvenimo lygio skirtumai tarp apskričių susidaro dėl kapitalo, o ne darbo veiksmų (pajamų, atlyginimo) skirtumų. SWED nuomone

Labiausiai investicijas slopinantis veiksnys išlieka ne skolinto ar nuosavo kapitalo trūkumas, bet nerimas dėl ateities ir nepakankama paklausa.

Dirbančiųjų struktūra atitinka teritorijos, kurioje dominuoja kaimo gyvenamosios vietovės, išteklius ir jų naudojimą. Tačiau, savivaldybei, kuri turi ambicijų ir siekia savo miestui kurorto statuso, turizmo paslaugų sektoriaus svoris dirbančiųjų struktūroje yra per mažas. Pagal darbuotojų skaičių 2015 metų pradžiai fiksuoti veikiantys ūkio subjektai yra maži ir labai maži.

Investicijos. Tiesioginių užsienio investicijų dydis ir dinamika 2001 – 2003 metų laikotarpiu, savivaldybės ūkio augimui didelių prielaidų nesudarė. Panašus tiesioginių užsienio investicijų santykis ir dinamika pastebima 2005 – 2010 – 2013 metų laikotarpiu. Nors procentinė savivaldybės biudžeto dalis ekonomikai per pastaruosius metus augo, ji, kaip ir tiesioginės užsienio investicijos, tačiau kol kas to nepakanka išjudinti Anykščių rajono savivaldybės ekonominei plėtrai. Materialinės investicijos savivaldybėje 2005-2013 m. laikotarpiu kito netolygiai ir palyginus yra mažos. Didžiausia investicijų dalis skirta įvairioms tarpininkavimo veikloms ir paslaugoms bei viešojo sektoriaus paslaugoms plėtoti. Sritims, kurios kuria pridėtinę vertę (kasyba, gamyba, žemės ūkis, statyba) 21,4% investicijų vidutiniškai per tris metus. Nežiūrint visų Anykščių rajono savivaldybės valdžios ir bendruomenės pastangų, 2005-2013 m. laikotarpiu atliktos galimybių studijos ir socialinės bei ekonominės plėtros analizės Anykščių rajono savivaldybėje nurodo vis tas pačias ekonominės plėtros problemas.

Paslaugų ir pramogų infrastruktūra negausi, patraukli Lietuvos turizmo rinkai, tačiau nepajėgi generuoti ir aptarnauti didesnių turizmo srautų. Dauguma siūlomų turizmo produktų sezoniški, pritraukiantys trumpalaikius turistus ir nepatrauklūs ilgalaikiams turistams. Esama viešoji turizmo infrastruktūra Anykščių apylinkėse (takai, poilsio ir atokvėpio vietos, stovyklavietės) pritaikyta poilsiui gamtoje, trumpalaikėms ar savaitgalio iškydoms. Ilgalaikiam (atostogų poilsiui) pritaikytos infrastruktūros ir paslaugų yra nedaug. Tarp Utenos regiono rajonų savivaldybių Anykščių rajono savivaldybė išsiskiria turimais mineralinio vandens ištekliais, kuriuos yra galimybė naudoti plėtojant kurortinio gydymo paslaugas.

Apgyvendinimo paslaugų pasiūla labai ribota, neįvairi. Motelių, nakvynės namų, vaikų vasaros poilsio stovyklų statistikos departamento duomenimis savivaldybėje nėra. Privatus sektorius (kambarių nuoma) paslaugų kol kas neteikia, išskyrus kaimo turizmo paslaugas. Dėl nepakankamai išvystytos turizmo paslaugų infrastruktūros, esami turistiniai objektai nepritraukia didelių turistinių srautų ir negeneruoja užtektinai finansinių srautų, kad galėtų save finansuoti ir užtikrinti turizmo objektų finansinį tvarumą.

Susisiekimas

Išnagrinėjus Anykščių rajono savivaldybės susisiekimo sistemą, galima daryti bendrą išvadą, kad šios savivaldybės susisiekimo sistemos išvystymo lygis yra artimas šalies lygiui. Kelių tinklo išvystymo lygis ir tankis yra pakankamas, o bendra struktūra – palanki pasiekiamumui užtikrinti.

Valstybinės reikšmės kelių būklė yra panaši kaip Utenos apskrityje bei geresnė nei šalyje. Vietinės reikšmės kelių tinklas su patobulinta danga yra retesnis nei šalyje ir Utenos apskrityje. Savivaldybėje keliai (valstybinės ir vietinės reikšmės) be pagerintos dangos sudaro net 72 % iš kurių 86 % vietinės reikšmės ir 14 % valstybinės reikšmės keliai. Problema yra neasfaltuoti valstybinės reikšmės rajoniniai ir vietinės reikšmės keliai. Didelis savivaldybės teritorijos plotas ir dispersinis gyvenviečių tinklas sąlygoja didelį kelių skaičių bei atitinkamai daug kelių be pagerintos dangos.

Eismo intensyvumas. Anykščių rajono savivaldybėje transporto eismo intensyvumas nėra didelis lyginant su aplinkinėmis savivaldybėmis. Transporto eismas koncentruojasi valstybinės reikšmės magistraliniame kelyje A6 „Kaunas – Zarasai – Daugpilis“. Nėra jokios būtinybės naujų kelių tiesimui ir esamo tinklo tankinimui.

Tranzitiniai krovinio transporto srautai koncentruojasi pagrindinėse magistralinio kelio A6 „Kaunas – Zarasai – Daugpilis“, krašto kelių 118 „Kupiškis – Utena“ ir 120 „Radiškis – Anykščiai – Rokiškis“ trasose atitinkamai nors pagrindiniai srautai praeina kaimyninėse rajono savivaldybėse magistraliniais keliais A2 „Vilnius–Panevėžys“ ir A14 „Vilnius–Utena“ ir mažai įtakoja savivaldybės kelių tinklą. Jungtis su šiais magistraliniais keliais sudaro idealias sąlygas susisiekimui su kitais Lietuvos regionais. Likusiuose krašto keliuose eismo intensyvumas žymiai mažesnis, todėl nėra tikslo tiesti savivaldybėje naujų kelių, išskyrus, tenkinant savivaldybės centro poreikius, nukreipti per miesto centrą einančius srautus.

Avaringumas. Savivaldybėje avaringumo lygis yra pakankamai aukštas lyginant su Respublikos žuvusiųjų eismo nelaimėse žmonių skaičiumi. Nors Anykščių rajono savivaldybės teritorijoje nėra „juodųjų dėmių“. Pėsčiųjų ir dviratininkų eismo saugumui didinti būtina savivaldybės intensyvaus eismo keliuose įrengti atskirus pėsčiųjų ir dviratininkų takus. Ypač toks takas reikalingas krašto keliuose Nr. 120 „Radiškis – Anykščiai – Rokiškis“ ir Nr. 121 „Anykščiai – Troškūnai – Panevėžys“, kur įvyksta daug dviračių eismo nelaimių. Nebaigta savivaldybės turizmo objektus iki galo jungianti dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūra. Trūksta infrastruktūros skirtos turistams.

Keleivių vežimas autobusais sudaro 17,51 % visų keleivių vežimų autobusais Utenos apskrityje. Keleivių pervežimų mažėjimas yra ypatingai susijęs su gyventojų skaičiaus mažėjimu savivaldybėje. Mažas gyventojų naudojimas viešuoju transportu kelionės tikslui pasiekti ir didelis lengvųjų automobilių naudojimas rodo, kad viešojo transporto struktūrą reikia peržiūrėti priartinant ją prie keleivių poreikių. Neišvystyta viešojo transporto infrastruktūra. Anykščių rajono savivaldybėje keleiviai buvo vežami 46 autobusų maršrutais. Su savivaldybės centru Anykščiais tiesioginį susisiekimą turi daugelis stambių gyvenamųjų vietovių.

Inžinerinis aprūpinimas

Vanduo ir nuotekos. Pagrindinis geriamojo vandens tiekėjas Anykščių rajono savivaldybėje yra UAB „Anykščių vandenys“. 2015 m. duomenimis įmonė eksploatuoja 36 vandenvietes, 17 iš jų nėra įrengtų vandens gerinimo, nugeležinimo įrenginių. Bendras eksploatuojamų vandentiekio tinklų ilgis yra 213 km., t.sk. Anykščių m. 80 km., seniūnijose apie 133 km. Andrioniškyje, Viešintose, Debeikiuose, Raguvėlėje, Kurkliuose, Janušavoje, Surdegyje, Leliūnuose, Mačionyje, Skiemonyse, Katlėriuose, Staškūniškyje, Traupyje ir Svirnuose pastatyti vandens nugeležinimo įrenginiai, todėl vandens vartotojams tiekiamas kokybiškas vanduo. Seniūnijose eksploatuojami 35 arteziniai gręžiniai. Centralizuoto vandentiekio paslaugomis Anykščių mieste naudojasi 91 % nuo bendro gyventojų skaičiaus ir 30 % nuo bendro seniūnijų gyventojų skaičiaus. Seniūnijų gyvenviečių vanduo yra per daug geležingas – reikalingi vandens nugeležinimo įrenginiai. Vandens vartojimas turi tendenciją didėti.

Nuotekų tinklų bendras ilgis 128 km., t.sk. Anykščių m. 74 km., seniūnijose apie 54 km. Anykščių m. biologinio valymo įrenginių pajėgumas 3000 m³/d. Mieste eksploatuojamos 20 įvairaus našumo nuotekų siurblynės. Seniūnijose eksploatuojami 8 nuotekų valymo įrenginiai. 2014 metais pasinaudojant Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšomis vykdyta nuotekų valymo įrenginių statyba Troškūnų mst., vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra Anykščių rajono savivaldybėje (Troškūnų mst., Vaidlonių ir Smėlynės gyvenamosiose vietovėse), vandens nugeležinimo įrenginių statyba Svėdasų.

Anykščių mieste yra eksploatuojami 8 lietaus nuotekų išleistuvai, kuriuos eksploatuoja užsiima UAB „Anykščių vandenys“. Apie lietaus nuotekų tinklus Anykščių rajono savivaldybės gyvenamosiose vietovėse duomenų nėra.

Elektra. Anykščių rajono savivaldybė aprūpinama elektra iš 110 kV įtampos elektros perdavimo tinklo, sujungto su Panevėžio ir Utenos 330/100 kV įtampos transformatoriui

pastotėmis. Anyškčių rajono savivaldybėje yra trys 110/35/10 kV įtampos transformatorių pastotės (Kvarcas TP, Skriemonių TP, Vašuokėnų TP), nuo kurių elektra paskirstoma po savivaldybę 35 kV įtampos tinklais. 35 kV įtampos tinklas Anyškčių rajono savivaldybėje yra pakankamai išplėtotas, todėl užtikrina patikimą elektros tiekimą. Savivaldybėje yra keturios 35/10 kV įtampos transformatorių pastotės, nuo kurių elektra paskirstoma 10 kV įtampos elektros tinklais.

Atliekos. Nuo 2004 m. savivaldybės teritorijoje diegiama konteinerinė mišrių komunalinių atliekų surinkimo sistema. Pakuočių /antrinių žaliavų atliekos surenkamos atliekų surinkimo konteineriais. Iš individualių namų valdų šios atliekos papildomai renkamos apvažiavimo būdu. Visos surinktos Anyškčių rajono savivaldybės atliekos yra vežamos į Utenos regioninį Mockėnų sąvartyną. UAB „Utenos regiono atliekų tvarkymo centras“ eksploatuoja Anyškčių rajono savivaldybėje 2 atliekų surinkimo aikštes. Pažymėtina, jog Anyškčių mieste yra eksploatuojama atliekų rūšiavimo linija.

Šiluma. Anyškčių rajono savivaldybėje šiluma centralizuotai yra tiekama Anyškčių miesto, Kavarsko miesto ir Svėdasų miestelio vartotojams. Anyškčių, Svėdasų, Kavarsko, Troškūnų, Debeikių, Traupio, Kurklių, Viešintų, Raguvėlės šilumos ūkius valdo ir prižiūri UAB „Anyškčių šiluma“. Anyškčių rajono savivaldybėje yra įrengta 20 katilinių. Savivaldybėje yra įrengta apie 21,6 km šilumos tiekimo trasų. Dauguma trasų paklota nepraeinamuose kanaluose. Šilumos teikimo trasų amžius – virš 20 metų. Anyškčių rajono savivaldybės centralizuotos šilumos ūkio sistemoje šilumos nuostoliai sudarė apie 9,9 tūkst. MWh, t.y. vidutiniškai apie 31 % visos pagamintos šilumos. Didžioji dalis pagamintos šilumos yra iš gamtinių dujų. Statomi biokuro įrenginiai.

Dujos. Gamtinių dujų infrastruktūra Anyškčių rajono savivaldybėje susideda iš magistralinio dujotiekio Vilnius – Panevėžys – Ryga ir magistralinio dujotiekio atšakų į Anyškčius ir Uteną. Pažymėtina, kad vienintelis dujofikuotas savivaldybės miestas yra Anyškčiai, kurie gamtines dujas gauna iš Anyškčių DSS ir skirstomuoju dujotiekiu pasiekia vartotojus. Pagrindiniai gamtinių dujų vartotojai yra UAB „Anyškčių šiluma“ ir AB „Anyškčių vynas“.

Ryšiai. Anyškčių rajono savivaldybės teritorija yra padengta visų pagrindinių šalies mobiliojo ryšio operatorių – UAB „Omnitel“, UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Tele2“ – ryšiu. Fiksuoto laidinio ryšio paslaugas tiekia AB TEO LT, mobilaus interneto paslaugas – UAB „Omnitel“, UAB „Bitė“ ir AB „Lietuvos radijo ir televizijos. Pašto paslaugas Anyškčių rajono savivaldybėje teikia 15 AB „Lietuvos paštas“ skyrių.

Atsinaujinantys energijos šaltiniai. Išduoti 35 leidimai elektros energijos gamybai. 2 hidro, 1 vėjo ir 32 saulės elektrinėms. Bendra įrengiama galia yra 3,27 MW.

4.3.2. Aplinkos pokyčiai neįgyvendinant plano koncepcinių sprendinių

Anyškėių rajono savivaldybės ūkio sistemoje dominuos kasybos, maisto pramonė, susijusi su naudingų iškasenų, žemės ūkio produkcijos (vaisių, uogų, daržovių) apdorojimu. Smulkūs ūkininkai ir kiti kaimo gyventojai versis papildoma turizmo ir rekreacijos paslaugų veikla, tradiciniais amatais ir pan. Vietos ūkio plėtros tempai bus labai nežymūs dėl investicijų stokos, veiklos apribojimų. Įvertinant žemą smulkių įmonių verslumo lygį, paremtą ribotais darbo jėgos ištekliais, vietinės rinkos poreikiais bei lėtu naujų technologijų diegimu, tikėtina savaiminė šios ekonominės grupės įmonių raida. Nesant strategiškai suplanuotų bei inžinierine infrastruktūra aprūpintų teritorijų, sujungtų su šalies transporto kelių tinklu, tikėtinas žemas investuotojų interesas sporadiškai disluokuotais sklypais su neapibrėžta plėtros perspektyva.

Turizmo išteklių naudojimo intensyvumas savivaldybėje tikėtina augs, nors geografinė padėtis tam yra nepalanki. Savivaldybė nutolusi nuo svarbiausių šalies metropolinių centrų, kurie generuoja didžiausius turistų srautus. Tačiau, savivaldybės teritoriją kerta europinė magistralė E262 „Kaunas – Utena – Daugpilis – Rzekne – Ostravas“ (valstybinės reikšmės magistralinis kelias A6 „Kaunas – Zarasai– Daugpilis“), kuriame susidaro vieni didžiausių transporto srautų šalyje. Ateityje bus dedamos pastangos pasinaudoti minėtomis palankiomis aplinkybėmis ir pritraukti ne tik turistus trumpalaikiam poilsiui („tranzitinius“ turistus) ir ilgesniam laikui. Savivaldybėje plėsis kaimo turizmo sodybų tinklas. Lėtai plėtojama viešoji turizmo infrastruktūra bei paslaugos mažai skatins turistų srautų augimą. Savivaldybės bei jos gyventojų pajamos dėl lėtos turizmo sektoriaus plėtros beveik nedidės. Savivaldybės turizmo sektoriaus svarba šalies turizmo rinkoje didžia dalimi priklausys nuo Utenos regiono turizmo sektoriaus plėtros, o konkurencingumas regiono mastu – nuo turistų srautų augimo tempų.

Anyškėių rajono savivaldybėje transporto eismas koncentruosis dviejuose keliuose – magistraliniame kelyje A6 „Kaunas – Zarasai – Daugpilis“ ir krašto kelyje Nr. 118 „Kupiškis – Utena“. Likusiuose keliuose transporto eismas išliks kelis kartus mažesnis. Neišplėtojus dviračių ir pėsčiųjų takų tinklo, skirto vietos susisiekimui, išaugs avaringumas. Anyškėių rajono savivaldybės teritorijoje esančių automobilių kelių ir kitų infrastruktūros elementų atnaujinimas, modernizavimas ir plėtra, užtikrinanti, kad automobilių kelių tinklas veiktų, bus

vykdoma kaip tai numatyta Lietuvos Respublikos valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros programoje.

Centralizuoto šilumos tiekimo sistema, tokia kokia ji šiuo metu yra, mažuose miesteliuose netenkina poreikio tiek technologine, tiek ekonomine prasme. Artimiausiu metu Anyškėių savivaldybėje centralizuotos šilumos tiekimo poreikio augimas dėl gyventojų prieaugio ar gamybos plėtros neprognozuojamas. Tikėtina, kad, siekiant paslaugos kokybės ir nors minimalaus ekonominio efektyvumo, savivaldybės šilumos gamybos ir tiekimo sektorius turės atsinaujinti. Tai pareikalaus nemažai investicijų. Vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo sektorius plėtosis Europos Sąjungos aplinkos apsaugos politikos įtakoje.

5. TERITORIJŲ, KURIOS GALI BŪTI REIŠMINGAI PAVEIKTOS, APLINKOS CHARAKTERISTIKOS

Visoje Anyškėių rajono savivaldybės teritorijoje nėra akivaizdžių aktyvios plėtros arealų, todėl nepastebima reikšmingų darnios plėtros problemų. Jautriausios galimo reikšmingo poveikio teritorijos sietinos su saugomomis teritorijomis. Poveikis tokioms teritorijoms reikšmingas gali būti dėl šių priežasčių:

- tiesioginio fizinio poveikio šioms teritorijoms įgyvendinant bendrojo plano sprendinius;
- ryškaus netiesioginio poveikio įgyvendinant bendrojo plano sprendinius šalia šių saugomų teritorijų;
- bendrojo plano sprendinių lemiamų aplinkos pokyčių, kuriems jautrios saugomose teritorijose saugomos rūšys;
- sprendinių kultūros vertybių teritorijose ar jų prieigose, kurie gali duoti teigiamą ar neigiamą poveikį vertybių išsaugojimui ir tausojančiam naudojimui.

5.1. Biologinė įvairovė, gyvūnija, augalija, Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijos

Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijose biologinės įvairovės apsaugos sietina su racionaliū subalansuotu ūkininkavimu miškuose, tausojančiu žemės ūkiu, rekreacinio naudojimo reguliavimu bei nustatyto režimo užtikrinimu. Ekologinis tinklas suderintas su gamtinio karkaso sprendiniais, saugomų teritorijų sistema. Gamtinio karkaso bei

ekologinio tinklo stiprinimo sprendiniai bus palankūs biologinės įvairovės išsaugojimui, gamtinių buveinių būklei, ekosistemų pokyčių stebėsenai organizuoti.

5.1 lentelė. Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijos ar jų dalys Anykščių rajono savivaldybėje

„Natura 2000“ teritorijos	Priklausomybė saugomai teritorijai	Kiekis	Plotas savivaldybėje, ha	Visas plotas, ha
<i>Buveinių apsaugai svarbios teritorijos</i>		14	24715,50	63970,48
Anykščių šilelis	Anykščių regioninis parkas Anykščių šilelio kraštovaizdžio draustinis		1667,71	1667,71
Girelės miškas	Anykščių regioninis parkas (dalis Storių kraštovaizdžio draustinio).		68,56	68,56
Rubikių ežeras ir jo apyežerės	Anykščių regioninis parkas		1630,68	1630,68
Siesarties upė ties Valais	Plaštakos hidrografinis draustinis		40,42	405,60
Užuraisčių kaimo(ties Levaniškiais) apylinkės			118,18	118,18
Variaus upelio slėnis	Anykščių regioninis parkas		72,01	72,01
Vilkatėnų miškas	Vilkatėnų botaninis draustinis		113,93	113,93
Virintos upė	Virintos hidrografinis draustinis Virintos kraštovaizdžio draustinis		773,04	832,74
Pavirinčių-Pakalnių pelkė	Anykščių regioninis parkas		53,37	53,37
Šimonių giria	Šimonių girios biosferos poligonas		19210,08	23266,62
Šventosios senvagės	Anykščių regioninis parkas		203,11	203,11
Šventosios upė žemiau Andrioniškio	Šventosios ichtiologinis draustinis		675,65	1627,98
Žalioji giria	Žaliosios girios botaninis-zoologinis draustinis		48,32	33869,55
Žaliosios pievos	Žaliosios pievų botaninis-zoologinis draustinis		40,44	40,44
<i>Paukščių apsaugai svarbios teritorijos</i>		1	19210,08	23266,62
Šimonių giria	Šimonių girios biosferos poligonas		19210,08	23266,62
Iš viso		15	-	-

5.2. Saugomos teritorijos, gamtos paveldo objektai

Anykščių rajono savivaldybė yra 67 saugomos teritorijos (iš kurių 23 valstybės ir 42 savivaldybės). Saugomų teritorijų sąrašas Anykščių rajono savivaldybėje pateikiamas 5.2 lentelėje.

5.2 lentelė. Saugomos teritorijos Anykščių rajono savivaldybėje

Saugomos teritorijos	Priklausomybė saugomai teritorijai	Kiekis	Plotas savivaldybėje, ha	Visas plotas, ha
VALSTYBINĖS				
Draustiniai		9	2213,09	3723,94
<i>Geologiniai</i>		1	60,50	60,50
Pelyšos geologinis draustinis	Šimonių girios biosferos poligonas		60,50	60,50
<i>Geomorfologiniai</i>		1	98,10	197,41
Baldono geomorfologinis draustinis			98,10	197,41
<i>Hidrografiniai</i>		2	530,54	955,42
Plaštakos hidrografinis draustinis			40,42	405,60
Virintos hidrografinis draustinis			490,12	549,82
<i>Botaniniai</i>		1	95,72	95,72
Gykių botaninis draustinis			95,72	95,72
<i>Zoologiniai-ichtiologiniai</i>		1	166,09	1152,91
Šventosios ichtiologinis draustinis			166,09	1152,91
<i>Botaniniai – zoologiniai</i>		1	40,44	40,44
Žaliosios pievų botaninis-zoologinis draustinis			40,44	40,44
<i>Genetinis</i>		1	4,34	4,34
Troškūnų miško beržo genetinis draustinis			4,34	4,34
<i>Kraštovaizdžio</i>		1	1221,55	1221,55
Šventosios kraštovaizdžio draustinis	Šimonių girios biosferos poligonas		1221,55	1221,55
Gamtos paveldo objektai		12	3,73	3,73
<i>Geologiniai</i>		10	3,47	3,47
Rieduliai		4	0,00	0,00
Akmuo Puntukas	Anykščių regioninis parkas		0,00	0,00
Akmuo Puntuko brolis	Anykščių regioninis parkas		0,00	0,00
Barboros akmuo			0,00	0,00
Pavarių akmuo			0,00	0,00
Atodangos		6	3,47	3,47
Abromišio atodanga	Anykščių regioninis parkas		0,26	0,26
Daumantų atodanga	Anykščių regioninis parkas		1,56	1,56
Šlavės atodanga	Anykščių regioninis parkas		0,18	0,18
Variaus atodanga	Anykščių regioninis parkas		0,002	0,002
Vetygalos atodanga	Anykščių regioninis parkas		1,41	1,41
Vildžiūnų atodanga	Anykščių regioninis parkas		0,07	0,07
<i>Hidrogeologiniai</i>		2	0,25	0,25
Šaltiniai, versmės		2	0,25	0,25
Kavarsko tufų šaltinis			0,002	0,002
Šaltinis Karalienės liūnas	Anykščių regioninis parkas		0,25	0,25
Regioniniai parkai		1	15485,70	15485,70
Anykščių regioninis parkas			15485,70	15485,70

Saugomos teritorijos	Priklausomybė saugomai teritorijai	Kiekis	Plotas savivaldybėje, ha	Visas plotas, ha
Biosferos poligonai		1	19208,49	23265,03
Šimonių girios biosferos poligonas			19208,49	23265,03
Iš viso		23	-	-
SAVIVALDYBIŲ				
Gamtos paveldo objektai		9	0,05	0,05
<i>Botaniniai</i>		9	0,05	0,05
Augalų ir grybų rūšių augavietės		1	0,05	0,05
Mūrinės kalnarūtės augimvietė	Anykščių regioninis parkas		0,05	0,05
Medžiai, krūmai		9	0,00	0,00
Ažuolai		4	0,00	0,00
Elmės šešiakamienis ažuolas	Anykščių regioninis parkas		0,00	0,00
Šventieji ažuolai	Anykščių regioninis parkas		0,00	0,00
Variaus ažuolas	Anykščių regioninis parkas		0,00	0,00
Žažumbrio ažuolas	Anykščių regioninis parkas		0,00	0,00
Pušys		1	0,00	0,00
Pušis Šventosios gamtiniame-rekreaciniame take	Anykščių regioninis parkas		0,00	0,00
Drevėtos pušys		1	0,00	0,00
Uoksinė pušis	Anykščių regioninis parkas		0,00	0,00
Liepos		1	0,00	0,00
Pavarių liepa	Anykščių regioninis parkas		0,00	0,00
Uosiai		1	0,00	0,00
Buivydu uosis	Anykščių regioninis parkas		0,00	0,00
Iš viso		9	-	-

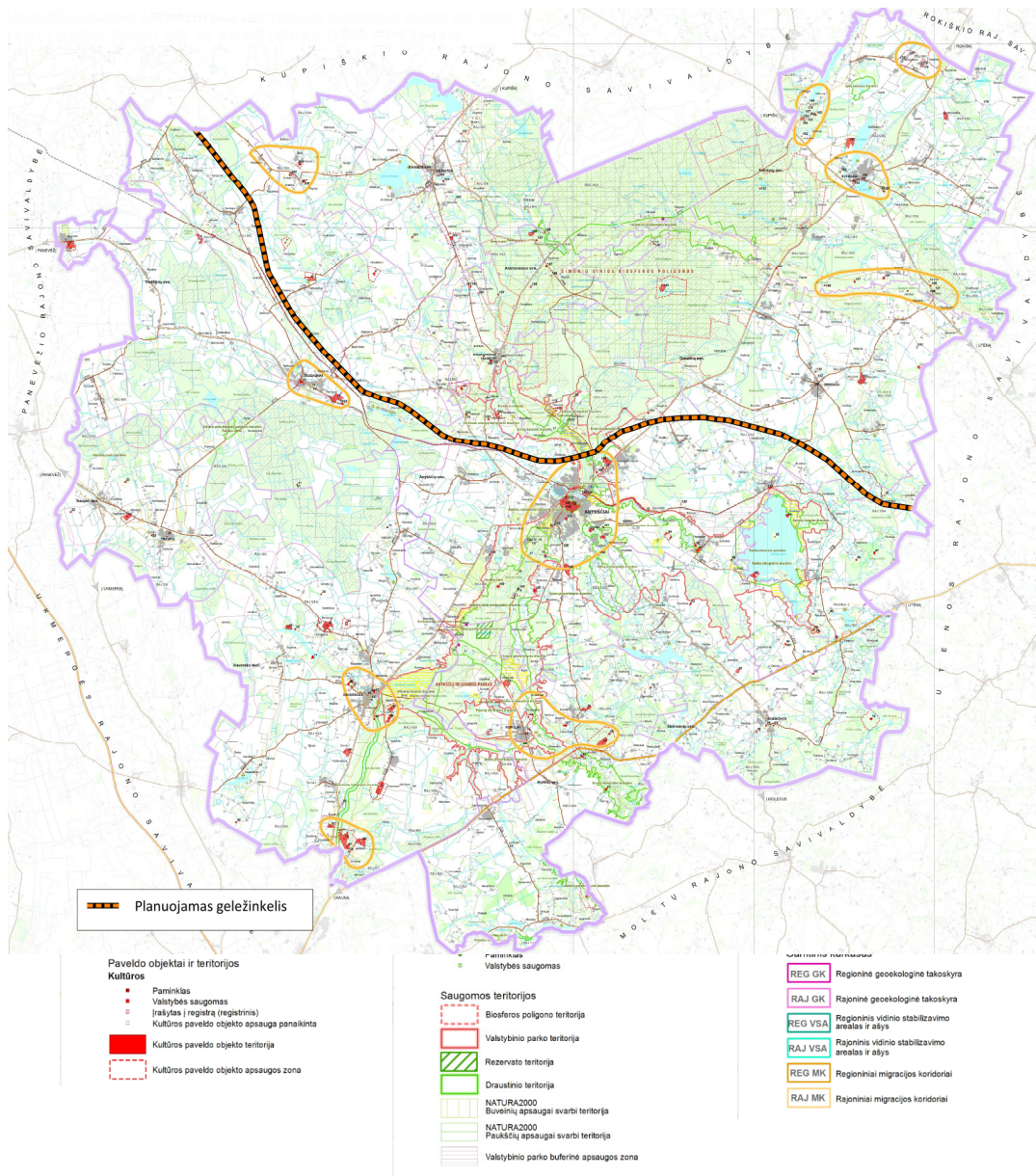
Anykščių rajono savivaldybės saugotini gamtinio kraštovaizdžio objektai, patvirtinti Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2003 m. spalio 30 d. sprendimu Nr. TS-259, pateikti 5.2 lentelėje. „Gegutės“ uosis 2014 m. rugsėjo mėn. išbrauktas iš Anykščių rajono savivaldybės saugotinių gamtinio kraštovaizdžio objektų sąrašo, nes supuvo ir nugriuvo.

Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos:

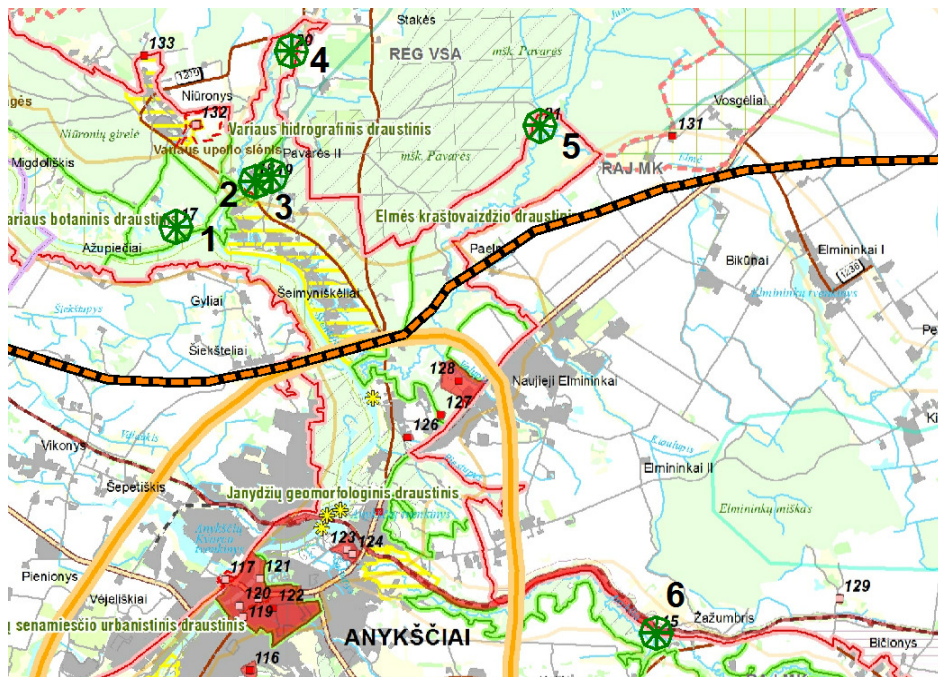
- Anykščių regioninio parko teritorija kurioje yra saugoma Šventosios slėnis su senvagėmis, eroziniais atragiais ir raguvomis, Kurklių erozinis cirkas, Anykščių šilelis su Šventosios salpinėmis pievomis ir Budragaidžio liūninio tipo ežerėliu, Rubikių–Mūšėjaus ežerynas su salomis, Anykštos ir Virintos senslėniai, Storių takoskyrinis moreninis masyvas; kultūros vertybės, iš jų Šeimyniškėlių, Liudiškių, Piliakalnio, Buivydu, Bijeikių piliakalniai,

Burbiškių dvaro sodyba, Anykščių senamiestis. Regioniniame parke taip pat saugomos autentiškos tradicinio kraštovaizdžio struktūros bei elementai; kraštovaizdžio raiška ir estetinė vertė. Rengiant bendrąjį planą Anykščių regioninio parko planavimo dokumentų nuostatos perkeltos į bendrojo plano bendrųjų sprendinių reglamentus. Urbanizacijos plėtra regioninio parko ribose ir buferinėje zonoje galima tiek keik ji neprieštarauja parko planavimo dokumentų ir reglamentų nuostatomis. Bendrojo plano sprendiniais nenumatyta urbanizacijos plėtra į regioninio parko ribas patenkančiose „Natura 2000“ teritorijose.

Geležinkelio jungties Utena – Anykščiai – Subačius sprendinys yra integruotas iš aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentų (*Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano, Utenos apskrities teritorijos bendrojo (generalinio) plano*) ir suderintas su gretimų savivaldybių (Kupiškio rajono ir Utenos rajono savivaldybių) teritorijų bendrųjų planų sprendiniais. Minėta geležinkelio jungtis ir taškai, kuriuose kertama Anykščių rajono savivaldybės administracinė riba, yra pažymėti šių bendrųjų planų brėžiniuose. Taigi, keičiant Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepciją aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose suplanuota geležinkelio jungtis integruota į rengiamo plano koncepcijos sprendinius ir konkretizuojant sprendinius nebus detalizuojama. Geležinkelio jungtis bus konkrečiai planuojama tik atsiradus poreikiui turėti tokią jungtį Lietuvos geležinkelių tinkle. Šiuo metu tokio poreikio nėra, todėl preliminari jungties trasa braižoma tik koncepcijos sprendiniuose. Plačiosios vėžės **preliminari trasa** parinkta įvertinus Europos Sąjungos geležinkelio sistemos reikalavimus, siekiant minimalaus poveikio gamtos ir kultūros paveldo vertybėms, gyventojų ramybei ir sveikatai. Kadangi *Siaurojo geležinkelio komplekso Panevėžio-Rubikių ruožas* yra kultūros paveldo vertybė, tai planuojamos jungties preliminari trasa gretinama prie jo minimaliai, siekiant išvengti didesnės įtakos saugomai vertybei. *Anykščių miestą* ir *Anykščių regioninio parko* teritoriją preliminari trasa galėtų kirsti sutapatinus ją su planuojamo Anykščių miesto aplinkkelio trasa (sutapainamos planuojamų tiesinių ašinės linijos (numatoma dviejų lygių transporto jungtis). Tokiu būdu būtų sudarytos prielaidos galima poveikį saugomoms Anykščių regioninio parko ir „Natura 2000“ (*buveinių apsaugai svarbi teritorija (BAST) – Šventosios upė žemiau Andrioniškio*) vertybėms padaryti nereikšmingu (žr. 5.1 – 5.3 pav.).

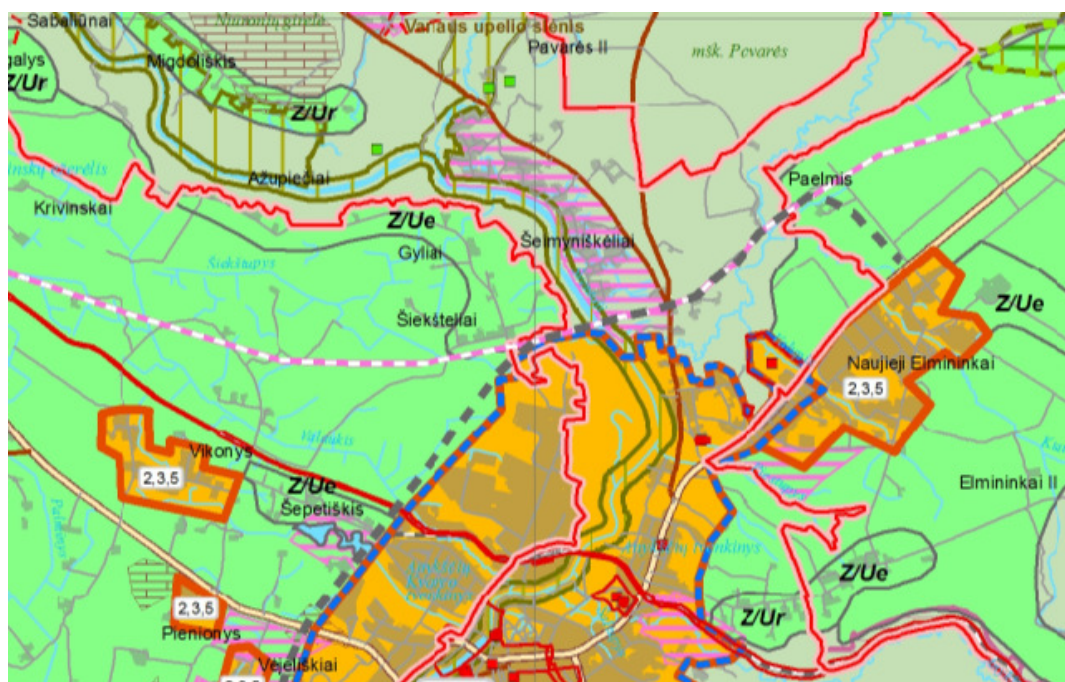

5.1 pav. Planuojamos geležinkelio jungties schema

Gamtos paveldo objektai, čia: 1 - Variaus ažuolas, 2 - Pavarių akmuo, 3 - Pavarių liepa, 4 - Variaus atodanga, 5 - Elmės šešiakamienis ažuolas, 6 - Žažumbrio ažuolas [Duomenų šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, 2015 m.]

5.2 pav. Planuojamos geležinkelio jungties schema

- — — — — Planuojamas aplinkkelis
- — — — — Planuojamas geležinkelis

5.3 pav. Planuojamos geležinkelio jungties schema
(Linijinės integruotos koncepcijos brėžinio fragmentas)

Strateginiu požiūriu planuojamos geležinkelio jungties, sutapatinus jos trasą su Anyškčių miesto aplinkkelio trasa (sutapatinamos ašinės planuojamų tiesinių linijos; numatoma dviejų lygių transporto jungtis), poveikis saugomoms Anyškčių regioninio parko vertybėms ir „Natura 2000“ teritorijai (buveinių apsaugai svarbi teritorija (BAST) – Šventosios upė žemiau Andrioniškio) nebus reikšmingas. Atliekant geležinkelio jungties sekančius planavimo ir projektavimo etapus – galimybių studiją, specialųjį planą, kuriuose bus aptariamas šios jungties įrengimo poreikis, galimi trasos variantai, atlikti ekonominiai ir techniniai skaičiavimai, pagrindžiami galimi techniniai sprendimai, taip pat rengiant PAV ataskaitą turi būti detaliau analizuojamas planuojamos jungties galimas poveikis saugomoms gamtos vertybėms, kraštovaizdžiui ir „Natura 2000“ teritorijai.

Į Anyškčių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinius integravus Anyškčių rajono turizmo ir rekreacinių teritorijų specialiojo plano sprendinius **Anyškčių regioninio parko buferinėje zonoje** rekreacinė plėtra numatyta Pagraužių, Bičionių ir Rubikių gyvenamosiose vietovėse. Čia numatyta I prioriteto rekreacinė teritorija, kurios preliminarus plotas apie 100 ha. Teritorijoje planuojamos šios veiklos: kaimo turizmas, viešbutis, motelis, sporto įrenginių kompleksas, stovyklavietė. Šie sprendiniai atitinka Utenos apskrities teritorijos bendrojo (generalinio) plano nuostatas – šioje teritorijoje numatyti ekstensyvi rekreacinės statybos plėtra. Siekiant saugoti Rubikių ežero pakrantes ir jo apyežerį nuo didelių poilsiautojų srautų, galinčių niokoti rekreacinius išteklius, plėtra planuojama gretimoje teritorijoje, kuri pajėgi priimti ir paskirstyti koncentruotus turistų ir poilsiautojų srautus. Nagrinėjama teritorija yra tęsinys kompaktiškai apstatytų Burbiškio ir Pagraužių kaimų, todėl nauja plėtra, tikėtina, natūraliai papildys esamą kraštovaizdį jo nedarkydama. Taip pat minima teritorija yra pakankamai nutolusi nuo Rubikių ežero ir jo apyežerio, todėl reikšmingo poveikio jo vertybėms neturės.

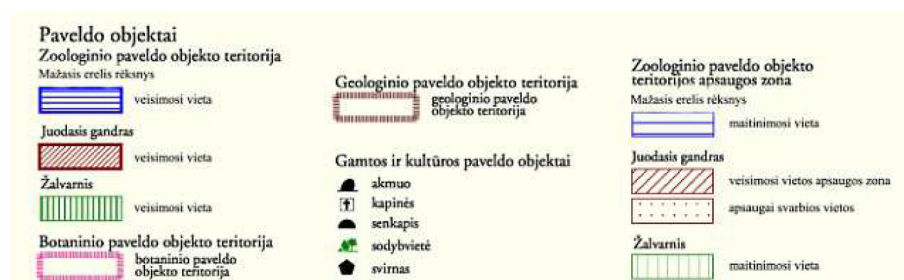
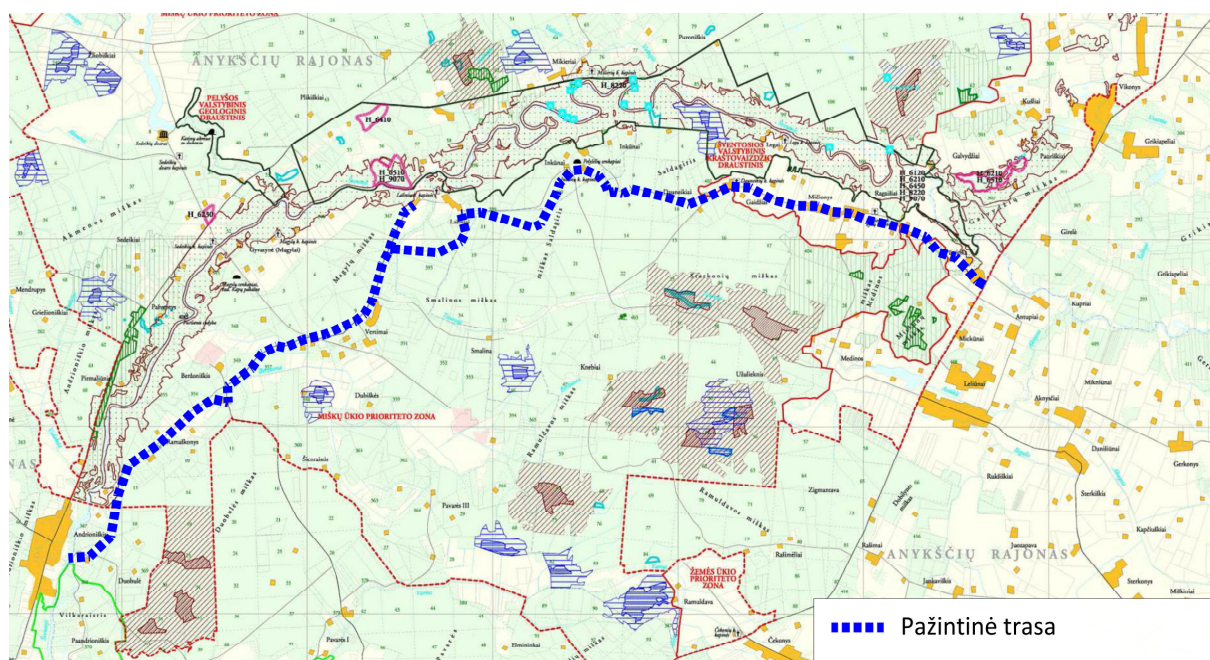
Kitose Anyškčių regioninio parko buferinės zonos teritorijose plėtra neplanuojama.

Bendrojo plano sprendiniai tiesioginio ir netiesioginio reikšmingo poveikio regioninio parko konservacinio prioriteto zonų teritorijoms neturės.

Šimonių girios biosferos poligono teritorija. Šimonių girios biosferos poligonas – saugoma teritorija, įsteigta siekiant išsaugoti Šimonių girios ekosistemą. Visas plotas – 23 261 ha, iš jų 19 209 ha priklauso Anyškčių rajonui, 4 052 ha priklauso Kupiškio rajonui. Poligonas yra sudėtinė nacionalinės kompleksinės ekologinės ir specializuotos biologinės

įvairovės būklės stebėsenos sistemos bei Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ dalis. Bendrojo plano sprendiniuose numatyta ribota galimybė naudotis rekreaciniais ir kitais Šimonių girios ištekliais, siekiant nepažeisti biosferos poligono apsaugos ir naudojimo nuostatų. Esamoms užstatytų teritorijų linijinėms struktūroms nustatytas reglamentas – renovacinė (palaikomoji) urbanizacija (Ur). Planuojama turizmo integracijos ašis - konceptualus sprendinys susiejantis į visumą jau anksčiau priimtus rekreacijos plėtros sprendinius (rekreacinių teritorijų ir turizmo plėtros sprendinius) Anykščių rajono teritorijoje. Planuojama turizmo integracijos ašis kerta Šimonių girios biosferos poligoną ir „Natura 2000“ teritoriją rajoninės reikšmės keliu ir naudojamas privažiuoti prie esamų sodybų, poilsio ir apžvalgos aikštelių, kitų esamų rekreacinių objektų. Išžvalgytų smėlio ir žvyro telkinių eksploatavimo atveju Šimonių girios biosferos poligono ribose, nuolatinio triukšmo, aptarnavimo kelių, gavybos infrastruktūros objektų poveikis trikdytų juodųjų gandrų (*Ciconia nigra*), mažųjų erelių rėksnių (*Aquila pomarina*), lėlių (*Caprimulgus europaeus*), žalvarnių (*Coracias garrulus*), juodosios meletos (*Dryocopus martius*), ligutės (*Lullula arborea*), kitų gyvūnų (*lūšiu*) ramūbę. Plečiant naudingų iškasenų gavybą dideliais mastais galimos neigiamos pasekmės saugomų paukščių bei gyvūnų perėjimo vietų ir mitybos plotų sklaidai biosferos poligone. Bet kuriuo atveju naudingos iškasenos bus išgaunamos palaipsniui, nedideliais ploteliais, rekultivuojant panaudotus plotus. Dideli gamybos mastai neplanuojami.

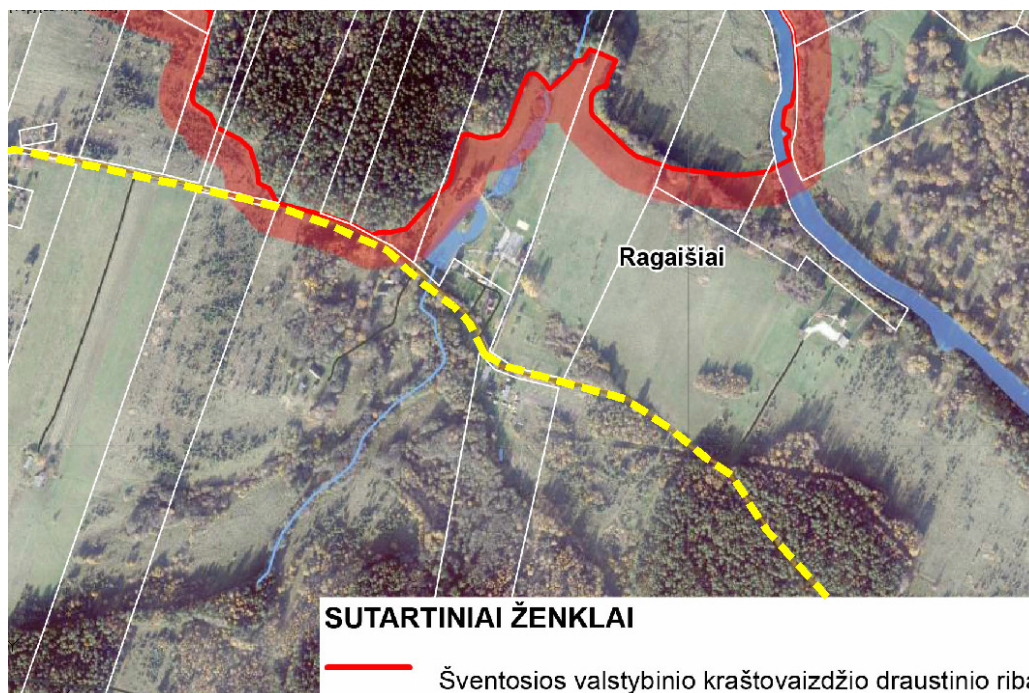
Universalią pažintinę pėsčiųjų, dviračių, riedučių, lygumų slidžių (žiemos metu) trasą Andrioniškis – Inkūnai – Mickūnai numatoma įrengti esamais miško ir vietiniais keliais, nutolusiais nuo saugomų gyvūnų ir paukščių veisimosi vietų ir jų prieigų (žr. 5.4 pav.). Poilsiautojų ir turistų srautas didės palaipsniui, tačiau nebus koncentruotas, dėl to neturėtų sukelti reikšmingų neigiamų pasekmių bei trikdžių Šimonių girios gyvūnijai ir saugomiems paukščiams.

5.4 pav. Pažintinės tramos išdėstymo schema Šimonių girios biosferos poligono teritorijoje

Aptarti sprendiniai tiesioginio ir netiesioginio reikšmingo poveikio Šimonių girios biosferos poligonui ir „Natura 2000“ teritorijai neturės.

- Šventosios kraštovaizdžio draustinis. Jokių sprendinių šventosios kraštovaizdžio draustinio teritorijoje bendrajame plane nenumatyta, todėl reikšmingo poveikio saugomoms vertybėms nebus (žr. 5.5 pav.).

5.5 pav. Pažintinės trastos išdėstymo ties Ragaišių k. schema (planuojama pažintinė trasa planuojama už Šventosios valstybinio kraštovaizdžio draustinio ribos)

- Virintos upės slėnis ir apyslėnis. Virintos upė teka Molėtų rajono ir Anykščių rajono savivaldybių teritorijose. Vaizdingas upės slėnio ir apyslėnio kraštovaizdis saugomas Virintos hidrografiniame draustinyje ir Anykščių regioniniame parke. Upė tinkama vandens turizmui, naudojama vietos gyventojų rekreacijos poreikiams. Esamoms užstatytų teritorijų linijinėms struktūroms nustatytas reglamentas – renovacinė (palaikomoji) urbanizacija (Ur). *Bendrajame plane nenumatyta plėtoti rekreacinę infrastruktūrą Virintos kraštovaizdžio ir hidrografiniame draustinyje, todėl reikšmingo poveikio saugomoms vertybėms nebus.*
- Kitose saugomose ir „Natura 2000“ teritorijose bendrasis planas sprendinių nenumato, todėl reikšmingo poveikio saugomoms vertybėms nebus. Atsižvelgiant į pavienių saugomų teritorijų, esančių už kompleksinių saugomų teritorijų ribų, saugomas gamtos ir kraštovaizdžio vertybes, retų augalų augimvietes, žuvų nerštavietes ir kt. nauja ūkinės veiklos plėtra neplanuojama, o esamos veiklos intensyvumas nedidindamas. Todėl neigiamų pasekmių saugomoms vertybėms neturėtų būti.

5.3. Kultūros paveldas

Kultūros vertybių objektų statuso teisinės apsaugos įtvirtinimas, šių objektų teritorijų naudojimo režimų sąsaja su rekreacijos ir turizmo funkcinio prioriteto zonomis sudarys prielaidas skatinti esamų vertybių išsaugojimo ir atkūrimo procesus.

Kadangi dalis kultūros paveldo objektų (buvę dvarų sodybos, jų fragmentai ir dvarvietės, malūnai, memorialinės sodybos) yra privačių savininkų nuosavybėje, tikimasi, kad atsiras praktinis poreikis integruotis į turistinės infrastruktūros sistemą, aktyviau rūpintis materialaus paveldo ir kultūros vertingųjų savybių atkūrimu, jų pritaikymu praktiniam naudojimui ir visuomenės pažinimui.

Miestuose, miesteliuose ir kaimuose saugomi valstybės ir savivaldybės ar bendruomenių nuosavybėje esantys kultūros paveldo objektai (maldos namai, buvusių dvaro sodybų ansambliai, piliakalniai ir kiti archeologiniai objektai, memorialinės vietos) valstybės rėmimo politikos ir privačios iniciatyvos partnerystės pagrindu gaus galimybę pritraukti investicijas, rengti statinių ir teritorijų rekonstrukcijos projektus, aktyvinti kultūrinę, krašto pažintinę veiklą.

Kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose planuojama veikla reglamentuojama kultūros paveldo specialiaisiais planais bei kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais.

Vertinant esamą kultūros paveldo apsaugos ir tvarkymo situaciją savivaldybėje kaip tipišką šalies kontekste bei vykdomus rekonstrukcijos bei regeneracijos projektus, kaip teigiamus iniciatyvos rezultatus, tikėtina, kad suformuotos šios srities koncepcinės kryptys turės teigiamas ilgalaikes pasekmes visos teritorijos socialinei (kultūrinei) aplinkai.

Kultūros paveldo objektai ir teritorijos Anykščių rajono savivaldybėje yra pasklidę po visą savivaldybės teritoriją., todėl oro tarša, triukšmas, transporto srautai jų būklei įtakos neturės. Didesnę įtaką turės turistų srautai, kurie gali koncentruotis prie lengviau pasiekiamų objektų (piliakalnių, esančių prie pat turizmo integracijos ašies, intensyviai lankomų rekreacinių teritorijų ar pramogų objektų). Bendrojo plano koncepcijos sprendiniuose formuojamos prielaidos turistų srautams valdyti, siekiant saugoti kultūros paveldo objektų vertingąsias savybes ir neutralizuoti galimas neigiamas pasekmes.

Kultūros paveldo objektai, atpažįstami kraštovaizdyje. Kultūros paveldo objektai (dvaro sodybos, ar jų fragmentai, piliakalniai, vėjo ar vandens malūnai) būtų atpažįstami savivaldybės kraštovaizdyje, atidengiant juos apžvalgai iš nustatytų apžvalgos taškų. Anykščių savivaldybės kraštovaizdyje atpažįstami šie objektai:

- Svirnų, Žiogų piliakalnis su gyvenvieta (Domeikių k., Kavarsko sen., statusas – valstybės saugomas, objekto unikalus numeris – 24545);
- Pienionių dvaro sodyba (Pienionių k., Kavarsko sen., statusas – valstybės saugomas, objekto unikalus numeris – 63);
- Troškūnų Švč. Trejybės bažnyčios ir bernardinų vienuolyno statinių ansamblis (Troškūnų m., Troškūnų sen., statusas – valstybės saugomas, objekto unikalus numeris – 29920);
- Akmenos dvaro vėjo malūnas (Akmenos k., Viešintų sen., statusas – valstybės saugomas, objekto unikalus numeris – 22539).
- Žiurlių vėjo malūnas (Žiurlių k., Traupio sen., statusas – valstybės saugomas, objekto unikalus numeris – 21094).
- Senkapis, vad. Švedkapiu (Juodviliškio k., Viešintų sen., statusas – įrašytas į registrą (registrinis), objekto unikalus numeris – 13051);
- Kavarsko kapinynas, vad. Kopyčkalniu (Anykščių r. sav., Kavarsko vs., Kavarsko sen., statusas – valstybės saugomas, objekto unikalus numeris – 5785).

Kultūros paveldo objektų teritorijos tvarkomos pagal kultūros paveldo objektų tvarkymo reglamentus bei paveldotvarkos projektus. Apsaugos teritorinės priemonės konkretizuojamos teritorijų specialiaisiais ir detalieisiais planai bei objektų, įrašytų į Kultūros vertybių registrą, individualiais apsaugos reglamentais (jei individualūs nenustatyti – tipiniais apsaugos reglamentais). Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų bei vietovių teritorijose ir apsaugos zonose planuojama veikla reglamentuojama nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiaisiais planais bei kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais. *Bendrojo plano sprendiniuose numatyta nustatyti reglamentus, siekiant kultūros paveldo objektų raiškos savivaldybės kraštovaizdyje. Reikšmingas poveikis kultūros paveldo objektų būklei nenumatomas.*

6. SU PLANU SUSIJUSIOS APLINKOS APSAUGOS PROBLEMOS

Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimu skatinama naudoti integruotus (kompleksinius) metodus esamoms ar galimoms aplinkos apsaugos problemoms spręsti, neprieštaraujant nacionalinio arba regioninio lygmens politikai. Šiandien Europos

Bendrijos lygmeniu visose valstybėse jau veikia per 250 bendrų teisės aktų, kurie reguliuoja, kaip turi būti tvarkomos ir laikomos pavojingos medžiagos, kaip turi būti saugoma gyvoji aplinka, kokie yra leistini oro ir vandens užterštumo standartai, kaip turi būti tvarkomos pramoninės ir buitinės atliekos, pavojingi chemikalai. Pagrindinės aplinkos kokybės problemos, susijusios su Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimu, yra sąlygotos neorganizuotų poilsiautojų srautų, transporto ir inžinerinės infrastruktūros išvystymo lygio, foninio aplinkos užterštumo:

- aplinkos oro tarša kenksmingomis aplinkai ir žmogui medžiagomis, atmosferos tarša šiltnamio efektą sukeliančiomis dujomis;
- energijos ir energetinių išteklių, vandens išteklių neefektyvus naudojimas;
- paviršinių ir gruntinių vandenų tarša;
- dirvožemio tarša;
- grėsmė biologinės įvairovės išlikimui;
- grėsmė kraštovaizdžio įvairovei;
- grėsmė rekreacinių išteklių kokybei;
- kultūros paveldo vertybių nykimas dėl nepriežiūros.

Geriamo vandens ištekliai savivaldybėje yra pakankami, tačiau jų kokybė turi būti gerinama. Nors kai kuriose gyvenvietėse centralizuotai surenkamos nuotekos ir išvalomos iki normatyvais nustatyto lygmens, tačiau dar daug vartotojų neprisijungę prie vietos nuotekynės tinklų ir toliau teršia paviršinius vandenis. Paviršinio vandens kokybei turi įtakos tai, kad savivaldybės miestuose ir miesteliuose nepakankamai išplėtota lietaus nuotekynė.

Dirvožemis planuojamos teritorijos ribose daugiausiai teršiamas transporto. Transportas daro neigiamą įtaką ir oro kokybei, taip pat didina akustinio triukšmo lygį Anykščių ir Kavarsko miestuose, Andrioniškio, Troškūnų, Viešintų, Svėdasų, Skiemonių miesteliuose. Orą savivaldybėje be transporto dar teršia išmetimai iš katilinių ir vietinio šildymo katilų.

Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo inžinerinės dalies sprendiniai sudarys prielaidas kai kurių įvardintų aplinkosaugos problemų sprendimui. Bendrojo plano koncepcijos tekstinėje dalyje yra išskirtas prioritetas gyvenamosiose teritorijose plėtoti vandentiekio ir nuotekų tinklus ir tokio plėtros įgyvendinimas mažins vandens (paviršinio ir požeminio) taršos, dirvožemio taršos riziką.

Rengiamo Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo Rekreacinės sistemos plėtros sprendiniais siekiama:

- reguliuoti poilsiautojų srautus siekiant saugoti rekreacinių išteklių kokybę;
- reglamentuoti rekreacinių išteklių įsisavinimo mastą siekiant išvengti jų degradacijos;
- reglamentuoti rekreacinę statybą siekiant išsaugoti kraštovaizdžio įvairovę ir vertybes.

Rengiamo Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo urbanistinės plėtros sprendiniais siekiama:

- sudaryti galimybes vietos gyventojams ir investuotojams plėtoti veiklą iš esmės nedidint urbanizuotų teritorijų ploto ir darant kuo mažesnę poveikį savivaldybės teritorijos kraštovaizdžiui;
- sudaryti galimybes tankinti užstatymą urbanizuotose teritorijose ir kaimo gyvenamųjų vietovių užstatytose dalyse, siekiant palaikyti visas ūkinės plėtros iniciatyvas savivaldybės kaimo vietovėse;
- sudaryti galimybes saugomose ir „Natura 2000“ teritorijose funkcionuoti esamoms užstatytų teritorijų struktūroms, kaip organiškoms jų kraštovaizdžio dalims.

7. TARPTAUTINIŲ, EUROPOS SĄJUNGOS ARBA NACIONALINIŲ LYGMENIŲ NUSTATYTI APLINKOS APSAUGOS TIKSLAI, SUSIJĘ SU ANUKŠČIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS BENDROJO PLANO KEITIMU

Rengiamas Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas atitinka Europos Bendrijos ir kitų tarptautinių aplinkos apsaugą reglamentuojančių dokumentų, kuriuos ratifikavo Lietuvos Respublika, pagrindines nuostatas bei juose numatytus tikslus, o taip pat nacionalinio lygmens aplinkos apsaugą reglamentuojančių bei aukštesnio lygio teritorijų planavimo dokumentų pagrindines nuostatas bei juose numatytus aplinkosauginius tikslus:

- Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokole numatytą tikslą – skatinti tvarią plėtrą ir laikytis kiekiais numatytų įsipareigojimų riboti ir mažinti išmetamus teršalus.

- Tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijoje dėl rūgštėjimo eutrofikacijos ir pačiamo ozono mažinimo numatyta tikslą, pagal kurį kiekviena šalis, kuriai nustatytas į atmosferą išmetamų teršalų limitas, mažina savo metinius išmetamus teršalų kiekius ir išlaiko jų lygį, atsižvelgdama į Konvencijos priede numatyta limitą ir terminus.
- Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencijoje numatytus tikslus kultūros ir gamtos paveldui suteikti tinkamą vaidmenį bendruomenės gyvenime ir to paveldo globą integruoti į bendras planavimo programas.
- Europos kraštovaizdžio konvencijoje numatytus tikslus: skatinti kraštovaizdžio apsaugą, tvarkymą bei planavimą ir organizuoti Europos bendradarbiavimą kraštovaizdžio klausimais; integruoti kraštovaizdį kaip reiškinį į teritorijų ir miestų planavimo politiką bei kultūros, aplinkos, žemės ūkio, socialinę ir ekonominę politiką, taip pat į kiekvieną kitą politikos sritį, galinčią turėti poveikio kraštovaizdžiui.
- Europos Sąjungos tarybos direktyvoje dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (92/43EEB, 1992-05-21) nustatytus tikslus skatinti biologinės įvairovės palaikymą, atsižvelgiant į ekonominius, socialinius, kultūrinius ir regioninius reikalavimus.
- Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatytus tikslus: užtikrinti šalies subalansuotą raidą; kuo geriau panaudoti turimą šalies teritorijos potencialą; nedaryti žalos šalies gamtinei bei kultūrinei aplinkai; išsaugoti bei stiprinti šalies teritorijos savitumą; išlaikyti ir stiprinti turimą aplinkos sveikumo bei kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos, gamtinio karkaso palaikymo sistemą; šalies ir regionų savitumus formuojančioms gamtinėms ir kultūrinėms aplinkos vertybėms garantuoti efektyvią apsaugą ir racionalų naudojimą; užtikrinti tik ekologiškai pagrįstų kraštovarkos programų realizavimą; teritorijos raidos tikslus optimizuoti suderinant urbanistinę sistemą, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugą, kultūros paveldo, gamybos bei rekreacinių teritorijų naudojimą ir socialinės–kultūrinės bei techninės infrastruktūros teritorinę plėtrą; subalansuoti šalies transporto sistemos plėtrą maksimaliai panaudojant turimą įvairių transporto rūšių infrastruktūrą, mažinant transporto poveikį aplinkai.
- Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme numatytus tikslus: išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes), kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę; užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtos išteklių subalansuotą naudojimą ir atkūrimą; sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus.

- Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatyme numatytus tikslus: išlaikyti valstybės teritorijos socialinio, ekonominio ir ekologinio vystymo pusiausvyrą; formuoti sveiką ir harmoningą gyvenamąją, darbo ir poilsio aplinką, stengiantis sukurti geresnes ir visoje valstybės teritorijoje visavertes gyvenimo sąlygas; saugoti, racionaliai naudoti ir atkurti gamtos išteklius, gamtos ir kultūros paveldo vertybes, tarp jų ir rekreacijos; formuoti gamtinį karkasą, sudaryti prielaidas kraštovaizdžio ekologiškai pusiausvyrai palaikyti arba jai atkurti.
- Gamtinio karkaso nuostatus, nustatančius bendruosius gamtinio karkaso teritorijų formavimo principus, apsaugos, tvarkymo, naudojimo ir planavimo reikalavimus.

Rengiamo bendrojo plano nuostatos parengtos vadovaujantis įvardintais dokumentais bei jiems neprieštarauja. Bendrajame plane didelis dėmenys yra skiriamas kultūros paveldui, gamtinių teritorijų išsaugojimui, istoriškai susiformavusios urbanistinės struktūros raiškai.

8. GALIMOS REIKŠMINGOS PASEKMĖS APLINKAI

Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano įgyvendinimo galimos pasekmės nustatomos naudojant pasekmių vertinimo lentelę (žr. 8.1 lentelę). Sprendinių pasekmės vertintos šiais kompleksiniais aspektais:

- *Poveikį teritorijos vystymosi darnai* (poveikis planuojamos teritorijos plėtrai).
- *Poveikį socialinei aplinkai bei socialiniams procesams* (poveikis socialiniams procesams; socialinėms grupėms, švietimui, kultūrai, sveikatos apsaugai, gyventojų užimtumui).
- *Poveikį ekonominei aplinkai ir verslo plėtrai* (poveikis investicijoms, verslui, gamybos pajėgumams, verslo sąlygoms, poveikis valstybės ir savivaldybių biudžetams).
- *Poveikį gamtinei aplinkai ir kraštovaizdžiui* (poveikis kraštovaizdžiui, saugomoms teritorijoms, biologinei įvairovei, augalijai ir gyvūnijai, rekreacinei aplinkai, estetinei teritorijos kokybei, gamtiniam karkasui).
- *Poveikį gyvenamajai aplinkai* (poveikis vandeniui, orui, dirvožemiui, gyventojų materialiam turtui).
- *Poveikį kultūros paveldui ir jo apsaugai* (poveikis kultūros paveldo objektams, kultūros paveldo teritorijoms ir jų apsaugai).

- *Poveikį visuomenės sveikatingumui, poveikį sanitarinėms zonoms* (poveikis gyventojų sveikatai, poveikis įvairių objektų sanitarinėms zonoms).

Sprendinių reikšmingumas vertinamas naudojant šiuos žymėjimus reikšmingumui nustatyti:

- „+“ – tikėtinos reikšmingos teigiamos pasekmės;
- „-“ – tikėtinos reikšmingos neigiamos pasekmės;
- „+/-“ – tikėtinos reikšmingos tiek teigiamos, tiek neigiamos pasekmės;
- „ ” – nenumatoma nei teigimų, nei neigiamų reikšmingų pasekmių;
- „~“ – nepakanka informacijos.

8.1 lentelė. Galimos reikšmingos tiesioginės, netiesioginės, kaupiamosios, sąveikaujančios (sinergetinės), trumpalaikės, vidutinės trukmės, ilgalaikės, nuolatinės, laikinos, teigiamos ir neigiamos pasekmės aplinkai

Vertinimo komponentai	Dekoncentruotos koncentracijos koncepcija (DK)							Linijinės integruotos plėtros koncepcija (LI)							Komentarai ir pastabos
	Trumpalaikis	Vidutinio laikotarpio	Ilgalaikis	Sinerginis	Kaupiamasis	Tiesioginis	Netiesioginis	Trumpalaikis	Vidutinio laikotarpio	Ilgalaikis	Sinerginis	Kaupiamasis	Tiesioginis	Netiesioginis	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Socialinė aplinka bei socialiniai procesai	0	0	0	+/-	-	0	-	0	0	0	+	+	0	+	<p>Socialiniai procesai priklauso nuo bendrų šalies tendencijų, kurios Anykščių rajono savivaldybei yra labai nepalankios. Savivaldybės bendrojo plano sprendinių įtaka šioms tendencijoms turi sinerginį, netiesioginį pobūdį ir negali duoti greitų rezultatų.</p> <p>Įgyvendinant viešųjų paslaugų valstybinę politiką jų koncentracija perspektyviose gyvenamosiose vietovėse ir neadekvati poreikiams viešojo susisiektimo sistema apsunkino paslaugų pasiekiamumą jautrioms gyventojų grupėms (senjorai, vaikai, neįgalieji). LI koncepcija sudaro prielaidas įvairioms paslaugoms, tarp jų ir viešo susisiektimo, plėtoti, darbo vietoms kurti miesteliuose ir kaimo vietovėse. LI koncepcijoje sudaromos prielaidos kaimo gyventojų ir jautriausių gyventojų grupių mobilumui.</p> <p>Rekreaciniai ir turizmo ištekliai yra vienas svarbiausių savivaldybės ekonominės plėtros išteklių, kurių įsisavinimas netiesiogiai veikia gyventojų užimtumą. DK koncepcijoje beveik nėra turizmo ir rekreacijos plėtros sprendinių. Jie parengti specialiuoju planu, kurio LI koncepcija integravo ir papildė. LI koncepcija sudaro prielaidas plėtoti rekreacijos ir turizmo paslaugas bei pramogas, tokiu būdu plėsti galimybes įsidarbinti vietos gyventojams, didinti jų pajamas ir išplaukas į vietos biudžetą.</p> <p>LI koncepcija sudaro prielaidų, galinčių turėti teigiamas</p>
<i>Socialiniai procesai</i>				+/-	-		-				+	+		+	
<i>Socialinės grupės</i>				+/-			+/-				+/-			+/-	
<i>Viešosios paslaugos (sveikatos priežiūra, švietimas, kultūra)</i>				-			-				+			+	
<i>Gyventojų užimtumas</i>				+/-	-		-				+	+		+	

Vertinimo komponentai	Dekoncentruotos koncentracijos koncepcija (DK)							Linijinės integruotos plėtros koncepcija (LI)							Komentariai ir pastabos
	Trumpalaikis	Vidutinio laikotarpio	Ilgalaikis	Sinerginis	Kaupiamasis	Tiesioginis	Netiesioginis	Trumpalaikis	Vidutinio laikotarpio	Ilgalaikis	Sinerginis	Kaupiamasis	Tiesioginis	Netiesioginis	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
															pasekmes socialinei plėtrai.
Ekonominė aplinka ir verslo plėtra	0	0	+/-	+/-	+	0	+	0	0	+	+	+	0	+	<p>Sudėtinga prognozuoti ekonominę savivaldybės plėtrą, todėl įgyvendinant abiejų koncepcijų sprendinius tikėtinos tiek teigiamos, tiek neigiamos pasekmės.</p> <p>LI koncepcijos atveju suformuojamos prielaidos realizuoti savivaldybės strategines plėtros kryptis ir uždavinius, t.y. plėtoti turizmo ir rekreacijos, kurortines paslaugas, pritraukti investicijų minėtose srityse akcentuojant bendruomenių verslo plėtrą. Be to, naujai suformuluoti reglamentai sudaro prielaidas plėtoti ir kitas ūkio sritis vietos išteklių pagrindu.</p> <p>DK koncepcijos atveju suformuluotos labai bendros vietos ūkio plėtros nuostatos akcentuojant verslumo didinimą.</p> <p>Tikėtina, kad abiejų koncepcijų sprendiniai turės netiesioginės įtakos palankesnei verslo aplinkai kurti.</p>
Investicijos, verslas			+/-	+/-						+	+/-	+		+	
Gamybos pajėgumai															
Verslo sąlygos			+/-	+/-			+			+	+			+	
Valstybės ir savivaldybių biudžetai					+/-	+					+	+			
Gamtinė aplinka ir kraštovaizdis	0	0	-	+/-	+/-	-	-	0	0	+	+	+	+	+	
<i>Kraštovaizdis</i>			-	-			-			+	+			+	
<i>Saugomos ir „Natura 2000“ teritorijos</i>															
<i>Biologinė įvairovė, augalija, gyvūnija</i>															
<i>Estetinė teritorijos kokybė</i>			-			-				+			+		
<i>Gamtinis karkasas</i>	0	0			+							+			

Vertinimo komponentai	Dekonuotų koncentracijos koncepcija (DK)							Linijinės integruotos plėtros koncepcija (LI)							Komentariai ir pastabos
	Trumpalaikis	Vidutinio laikotarpio	Ilgalaikis	Sinerginis	Kaupiamasis	Tiesioginis	Netiesioginis	Trumpalaikis	Vidutinio laikotarpio	Ilgalaikis	Sinerginis	Kaupiamasis	Tiesioginis	Netiesioginis	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
<i>Rekreacinė aplinka</i>			+/-	+/-	+/-					+	+	+			Gamtinio karkaso ugdymo aspektu abi alternatyvos vienodos ir jų poveikis gamtinei aplinkai turėtų būti vienodas. Tikėtina, kad LI koncepcijos sprendiniai sudaro palankesnes prielaidas saugoti kraštovaizdį, estetinę jo kokybę ir rekreacinę aplinką.
Gyvenamoji aplinka			+/-	+/-	+	+	0	0	0	+	+	+	+	0	Įgyvendinus inžinerinės infrastruktūros sprendinius abiejų koncepcijų atveju tikėtinos teigiamos pasekmės aplinkos vandens, oro ir dirvožemio taršos aspektais, ypač vandens kokybės aspektu. DK alternatyvos atveju tikėtinos tiek teigiamos, tiek neigiamos pasekmės oro ir dirvožemio taršos aspektu, dėl numatytos didesnės urbanistinės plėtros. Gyventojų materialaus turto disponavimo požiūriu LI koncepcijos sprendiniai, kuriuose įvertintos užstatytų teritorijų struktūros kaimo vietovėse, sudarys geresnes prielaidas turtą valdyti ir plėtojant tinkamą ūkinę veiklą. Tikėtina, kad šiuo požiūriu LI koncepcijos pasekmės bus reikšmingai teigiamos gyventojų materialaus turto disponavimo ir plėtros aspektu.
<i>Vanduo</i>			+		+	+				+		+	+		
<i>Oras</i>															
<i>Dirvožemis</i>															
<i>Klimatas</i>	~	~	~	~	~	~	~	~	~	~	~	~	~	~	
<i>Gyventojų materialinis turtas</i>			+/-	+/-						+	+				
Kultūros paveldas ir jo apsauga	0	0	+	0	0	0	0	0	0	+	+	0	0	0	
<i>Kultūros paveldo objektai</i>			+							+	+				Abiejų alternatyvų atveju kultūros paveldo bei kultūros paveldo teritorijų apsaugą reglamentuoja Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas ir kiti teisės aktai bei specialiojo teritorijų planavimo dokumentai. Dėl šios priežasties abiejų alternatyvų atvejais numatomos teigiamos pasekmės nagrinėjamu aspektu. LI koncepcijos atveju tikėtinas didesnis sinerginis efektas plėtojant apibrėžtas nekilnojamojo kultūros paveldo naudojimo kryptis.
<i>Kultūros paveldo teritorijos ir jų apsauga</i>			+							+	+				

Vertinimo komponentai	Dekonuotų koncentracijos koncepcija (DK)							Linijinės integruotos plėtros koncepcija (LI)							Komentariai ir pastabos
	Trumpalaikis	Vidutinio laikotarpio	Ilgalaikis	Sinerginis	Kaupiamasis	Tiesioginis	Netiesioginis	Trumpalaikis	Vidutinio laikotarpio	Ilgalaikis	Sinerginis	Kaupiamasis	Tiesioginis	Netiesioginis	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Visuomenės sveikatingumas, poveikis sanitarinėms zonoms											+				<p>Kadangi savivaldybės socialinės ir ekonominės plėtros strateginė sritis yra turizmas ir rekreacija, todėl abiejose koncepcijose nenumatyta plėtra veiklų, keliančių pavojų žmonių sveikatai ir aplinkai. LI koncepcijoje numatyti sprendiniai sudarantys prielaidas plėtoti bendruomenių veiklą ir verslus. Tarp jų gali būti ir sveikatinimo paslaugos kaimo vietovių gyventojams.</p> <p>Veiklos, kurioms turi būti nustatytos sanitarinės apsaugos zonos neplanuojamos.</p>
<i>Gyventojų sveikata</i>											+				
<i>Įvairių objektų sanitarinės zonos</i>	~	~	~	~	~	~	~	~	~	~	~	~	~	~	
Teritorijos vystymosi darba (bendras vertinimas)			+/-	+/-	+/-	+/-	+/-			4+	6+	4+	2+	4+	<p>Apibendrinus 6 komponentų grupių suminius vertinimo rezultatus matome, kad LI koncepcijos sprendinių pasekmės aplinkai bus daugiau teigiamos ir reikšmingos.</p> <p>Pasirenkama Linijinės integruotos plėtros koncepcija.</p>

9. PRIEMONĖS PLANO ĮGYVENDINIMO REIKŠMINGOMS NEIGIAMOMS PASEKMĖMS APLINKAI IŠVENGTI, SUMAŽINTI AR KOMPENSUOTI

Galimas rengiamo bendrojo plano koncepcijos sprendinių įgyvendinimo neigiamas poveikis yra sinerginio pobūdžio, susijęs su šalies ir regiono socialinės ir ekonominės plėtros tendencijomis, atskirų teritorijų faktiniu panaudojimu. Siekiant sumažinti galimas neigiamas bendrojo plano koncepcijos sprendinių pasekmes aplinkai ar jų išvengti, tikslinga:

- vadovautis aplinkos apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais plėtojant ūkinę veiklą;
- diegti aplinkosaugines priemones, pažangias technologijas ūkiuose ir bendrovėse, gamybos ir paslaugų įmonėse;
- informuoti visuomenę apie įgyvendinamus bendrojo plano sprendinius, plėtoti gyventojų ekologinį švietimą, skatinti ekologinį sąmoningumą;
- vadovautis bendrojo plano sprendiniais rengiant rajono ir vietos lygmens teritorijų planavimo dokumentus, techninius projektus;
- organizuojant veiklą Kultūros paveldo vertybių teritorijose ir objektuose vadovautis Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais;
- plėtoti vandens tiekimo, nuotekų surinkimo, šalinimo bei valymo, atliekų tvarkymo infrastruktūrą, didinti prie centralizuotų tinklų prijungiamų vartotojų skaičių;
- ūkinių veiklų, galinčių turėti reikšmingą neigiamą poveikį aplinkai, poveikio aplinkai vertinimų atlikimas.

Tikėtina, kad žemės ūkio gamybos apimtys tolygiai augs, energijos poreikiai didės, tačiau kartu didėjančios emisijos į aplinką bus valdomos taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimais įtvirtintais geriausiai prieinamais gamybos būdais. Laikantis teritorijos erdvinės plėtros koncepcijoje numatomų darnaus vystymosi principų, išteklių vartojimas gali augti, bet aplinkos tarša turėtų mažėti.

Siekiant saugoti kraštovaizdžio įvairovę bendrosios erdvinės plėtros linijinės integruotos plėtros) koncepcijoje numatyta renovacinė (palai komoji) dispersinė urbanizacija nekoncentruojant jos gyvenamųjų vietovių sistemos centruose. Gyvenamųjų teritorijų plėtra

miestuose ir miesteliuose plėtojama vadovaujantis vietovės lygmens kompleksiniais teritorijų planavimo dokumentais, kaimo vietovėse – esamų užstatytų teritorijų struktūrų ir kompaktiškai apstatytų kaimų ribose, jas tankinant.

Siekiant efektyviai naudoti žemės naudmenas ir plėsti turizmo paslaugų spektrą, stambius pramogų kompleksus siūloma kurti esamų objektų ar išeksploatuotų karjerų teritorijose. Šia kryptimi tvarkant pažeistus žemės plotus, racionaliai ir planingai būtų pertvarkomas kraštovaizdis jo nepažeidžiant.

10. PASIRINKTŲ PLANO ALTERNATYVŲ APRAŠYMAS, PRIEŽASTYS, DĖL KURIŲ PASIRINKTOS SVARSTYTOS PLANO ALTERNATYVOS

Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano SPAV ataskaitoje yra vertinamos dvi koncepcijos alternatyvos: *pirmoji* – galiojančio Anykščių savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcija, kurios idėja – **decentralizuota koncentracija** (koncepcija patvirtinta Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2007 m. rugpjūčio 30 d. sprendimu Nr. TS-317); *antroji* – naujai suformuota koncepcija, kurios idėja – **linijinė integruota plėtra**.

Jose nuosekliai plėtojamos Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano nuostatos. Kadangi koncepcijų abu variantai yra paremti tvaraus vystymosi principais, juose pateikiamiems teritorijos naudojimo funkciniam prioritetams, teritorijos naudojimo strategijomis bei regioninio reglamentavimo arealams kitų alternatyvų nėra. Bet kuri iš kitų alternatyvų, iškelianti prioritetus nesuderinamus su tvarios plėtros principais bei prieštaraujanti Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajam planui bei jo sprendimams, gali tik padidinti neigiamų pasekmių aplinkai tikimybę, todėl yra nesvarstyta.

Kiekvienas iš nagrinėjamų koncepcijos variantų turi savo plusų bei minusų. Koncepcijos alternatyvų vertinimas pateikiamas ataskaitos 8 skyriuje. Čia trumpai aprašomos svarbiausios alternatyvų nuostatos ir jų skirtumai pagrindiniuose Bendrojo plano dalyse.

Urbanistinės plėtros alternatyvos. Decentralizuotos koncentracijos koncepcija prioritetą teikia gyventojų koncentracijos politikai gyvenamųjų vietovių sistemos centruose, siekdama ekonomijos efekto plėtojant inžinerinės infrastruktūros sistemas. Pasiūlyta gyvenamųjų vietovių sistema neatitinka Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano nuostatų ir yra koreguotina. Be to gyventojų koncentracijos politika neįvertina užstatytų

struktūrų nuoseklaus vystymosi tendencijų, kurias nulemia didelė urbanistinių, kaip ir socialinių, struktūrų raidos inercija. Anykščių rajono savivaldybės urbanistinei struktūrai būdinga didelė dispersija ir nuosekli struktūros hierarchija – nuo mažiausios gyvenvietės iki miesto. Esamos užstatytų teritorijų struktūros yra neatsiejama Anykščių rajono savivaldybės kraštovaizdžio dalis. Šiandien ji neturi plėtros potencialo, tačiau yra saugotina. Įvertinus tai, kad kaimo vietovėse dauguma gyventojų yra vyresnio amžiaus, vengiantys keisti savo gyvenamą vietą ir gyvenimo būdą, gyventojų koncentracijos politika sumenkina kaimo gyventojams būtinų paslaugų pasiekiamumą ir prieinamumą.

Linijinės integruotos plėtros koncepcija prioritetą teikia galimybėms plėtoti veiklą esamų užstatytų teritorijų linijinių struktūrų ribose, siekiant išlaikyti savitą urbanizuoto kraštovaizdžio charakterį ir įvairovę. Siekiama sudaryti prielaidas mažinti gyvenimo kokybės skirtumus visame savivaldybės gyvenamųjų vietovių tinkle, užtikrinti viešųjų paslaugų prieinamumą, aplinkos kokybę, darnią bendruomenių plėtrą. Suformuota gyvenamųjų vietovių sistema atitinka Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano nuostatas.

Teritorijų naudojimo prioritetai. Teritorijų naudojimo prioritetai Decentralizuotos koncentracijos koncepcijoje paminėti tik du: gamtinis karkasas (natūralios ir pusiau natūralios gamtinės struktūros) ir urbanizuotos (urbanizuotinos) teritorijos. Jos neatitinka esamos dispersinės užstatytų teritorijų struktūros. Be to, pasikeitus teisės aktams, teritorijų planavimo terminologijai, žymėjimų struktūrai Decentralizuotos koncentracijos koncepcijos nuostatos yra taisytinos. Linijinės integruotos plėtros koncepcija pateikia platesnį teritorijų naudojimo spektrą ir pritaiko jį planuojamos teritorijos dispersinei užstatytų teritorijų struktūrai, pakeistų teisės aktų nuostatoms, terminologijai. Brėžinyje, vadovaujantis Teritorijų planavimo erdviųjų duomenų specifikacija, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. D1-1009, pažymimos neurbanizuojamos bei urbanizuotos ir numatomos urbanizuoti teritorijos, svarbiausi teritorijų naudojimo prioritetai, saugomų ir „Natura 2000“ teritorijų ribos, esami ir projektuojami susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros objektai.

Rekreacijos ir turizmo teritorinės plėtros prioritetai ir bendrosios nuostatos. Decentralizuotos koncentracijos koncepcijoje rekreacijos ir turizmo plėtros idėjos išdėstytos gan siaurai ir apima nuostatas dėl turizmo bazinių centrų, kaimo turizmo, vasarviečių, tranzitinių pakelės motelių. Šios nuostatos vėliau buvo papildytos ir detalizuotos Anykščių rajono turizmo ir rekreacinių teritorijų specialiajame plane, patvirtintame Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2012 m. spalio 25 d. sprendimu Nr. TS-332. Linijinės integruotos plėtros koncepcija plėtoja konceptualų požiūrį į Anykščių rajono savivaldybės turizmo ir rekreacijos išteklių naudojimo galimybes, jų vietą Aukštaitijos regiono kontekste, integruoja

minėto specialiojo plano nuostatas. Linijinės integruotos plėtros koncepcijoje siūloma kurti Turizmo integracijos ašį, suformuotos bendrosios nuostatos viešosios turizmo infrastruktūros, paslaugų ir pramogų įvairovės, pakelės paslaugų infrastruktūros plėtrai. Koncepcijoje taip pat pateikiamos nuostatos dėl kultūros paveldo naudojimo ir pažintinio turizmo plėtros savivaldybės teritorijoje.

Kitos nuostatos. Vadovaujantis planavimo užduotimi Linijinės integruotos plėtros koncepcijoje papildomai išdėstytos Urbanizuotų ir urbanizuotinų teritorijų plėtros nuostatos, kraštovaizdžio savitumo apsaugos ir reprezentacijos principai. Dekoncentruotos koncentracijos koncepcijoje šie klausimai nebuvo aptarti, tačiau šiuo metu yra aktualūs.

Vadovaujantis galiojančiais teisės aktais ir strateginiais dokumentais Linijinės integruotos plėtros koncepcijoje išplėtos ir papildytos Dekoncentruotos koncentracijos koncepcijos nuostatos dėl vertybių apsaugos, socialinės ir inžinerinės infrastruktūros plėtros, taip pat susisiekimo sistemos plėtros.

Sprendiniam konkretizuoti pasirenkama Linijinės integruotos plėtros koncepcija.

11. VERTINIMO APRAŠYMAS

Poveikis aplinkai gali būti labai įvairus, atsižvelgiant į prevencines ir kompensacines priemones, kurios detalizuotinos smulkesniuose lygmenyse – specialiuosiuose, detaliuosiuose planuose bei objektų techniniuose projektuose. Nustatyti apibendrintą poveikį aplinkai dėl įvairių faktorių sąveikos be vieningos metodikos gana sudėtinga, vertinimas tampa deklaratyvus, o atskiriems aplinkos komponentams – subjektyvus.

Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atliktas panaudojant įvairią statistinę medžiagą, analizuojant ankstesnių metų teritorijų planavimo bei kitus su plano rengimu susijusius dokumentus.

Pagrindinės problemos, su kuriomis susidurta vertinimo metu – informacijos, kuri prieinama oficialiuose leidiniuose ir kituose šaltiniuose ribotumas, metodikų kaita, dėl kurios įvairių metų duomenys tampa nepalyginami; radikali šalies vystymosi etapų kaita, dėl kurios nėra ilgalaikių nusistovėjusių tendencijų, todėl silpna prognozės bazė; didžiausia problema – seniūnijų lygmens, bet kurios srities duomenų stoka, o egzistuojančių duomenų verifikavimas; migracijos, makroekonominiai ir socialiniai procesai apskritai neprognozuotini savivaldybės lygmenyje. Rengiant SPAV naudoti tiek statistiniai duomenys, tiek ir bendrosios tendencijos.

Atliekant saugomų teritorijų sistemos, gamtinio karkaso, bendro naudojimo ir rekreacinių teritorijų plėtros SPAV buvo analizuojama įvairi teminė mokslinė literatūra, statistiniai duomenys, geoinformacinės duomenų bazės, ankstesnių metų Anykščių rajono savivaldybės teritorijų planavimo bei kiti su plano rengimu susiję dokumentai.

Informacijos trūkumas ir ribotumas kai kuriose srityse bei bendrojo planavimo dokumentų rengimo metodikų kaita apsunkino įvairių laikmečių duomenų lyginimą, darant ir pateikiant apibendrinamąsias išvadas. Taip pat surinktos informacijos atnaujinimas yra neoperatyvus. Tačiau šios problemos neturi ženklios įtakos atlikto SPAV kokybei ir rezultatams.

12. NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS PRIEMONIŲ APRAŠYMAS

Planų ir programų įgyvendinimo pasekmių aplinkai stebėseną (monitoringą) vykdoma valstybės, savivaldybių ir ūkio subjektų lygmeniu Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymo nustatyta tvarka, kad būtų laiku nustatytos nenumatytos neigiamos pasekmės aplinkai ir imtasi tinkamų veiksmų susidariusiai padėčiai ištaisyti. Kai nenumatytos neigiamos pasekmės aplinkai siejamos su konkrečiu plano sprendinių įgyvendinimu, stebėseną vykdanči institucija praneša apie jas organizatoriui ir teikia jam būtinus duomenis. Jais remdamasis organizatorius numato veiksmus susidariusiai padėčiai ištaisyti.

Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą) bus atliekama pagal Anykščių rajono savivaldybės teritorijai būdingus Teritorijų planavimo stebėsenos informacinėje sistemoje publikuojamų atitinkamų darnaus vystymosi rodiklių pokyčius.

Darnaus vystymosi rodikliai sugrupuoti pagal 3 pagrindinius darnaus vystymosi sektorius – *aplinkos būklė, ekonominis vystymasis ir socialinis vystymasis*. Šis sugrupavimas gana sąlyginis, nes didelė dalis pateikiamų rodiklių tarpsektoriniai, apibūdinantys sektorių sąveiką. Atskirai pateikiami teritorijų vystymosi rodikliai, atspindintys padėtį apskrityse, savivaldybėse ir smulkesniuose teritorijos vienetuose.

13. SANTRAUKA

Anykščių rajono savivaldybė geografiniu požiūriu išskirtinumu nepasižymi. Didžiąją dalį savivaldybės teritorijos užima žemdirbystės plotai – 56,8 %, 29,8 % – miškai, gausu vandens telkinių, vaizdingi kraštovaizdžiai, gausu poilsui ir turizmui tinkamų išteklių, aptikti ir naudojami kvarcinio smėlio klodai. Anykščių rajono savivaldybė laikoma svarbiu nacionalinės reikšmės turizmo rajonu. Anykščių miestui 2007 m. suteiktas kurortinės teritorijos statusas.

Pateikiami du Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos variantai, kurie apima svarbiausias prielaidas teritorijos vidinei plėtrai. Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atliktas lyginant „dekoncentruotos koncentracijos” alternatyvą (galiojančio Anykščių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcija) su teikiama svarstymui „linijinės integruotos plėtros” koncepcijos alternatyva.

Plano rengėjų suformuotos Anykščių rajono savivaldybės teritorijos planavimo bei vystymo prielaidos, principinės nuostatos ir strateginiai tikslai remiasi aprobuotais Utenos apskrities bendrojo (generalinio) plano koncepciniais sprendimais ir Anykščių rajono strateginiu 2012–2019 metų plėtros planu, patvirtintu Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2011 m. gruodžio 22 d. Sprendimu Nr. TS–375, Anykščių rajono savivaldybės strateginiu 2014–2016 metų veiklos planu.

Anykščių rajono savivaldybės teritorijoje nėra akivaizdžių aktyvios plėtros arealų, todėl nepastebima ir ypač reikšmingų darnios plėtros problemų. Vertingiausi gamtos išteklių ir vaizdingiausi kraštovaizdžiai yra saugomi draustiniuose, Anykščių regioniniame parke, „Natura 2000“ teritorijose, kitose saugomose teritorijose. Kultūros paveldo vertybės saugomos teisės aktų nustatyta tvarka. Gamtinės aplinkos rodikliai palyginus su Lietuvos vidurkiu yra geri ir labai geri. Tačiau socialinės ir ekonominės aplinkos rodikliai palyginus yra blogi ir turi tendenciją blogėti. Planuojamos teritorijos gamtinė, socialinė ir ekonominė aplinka yra dalis stambesnių struktūrų, kurios bendroje sąveikoje apsprendžia teritorijos raidos darnumą. Bendra vietos ūkio transformacija yra inertiška, sąlygota bendrų šalies ūkio transformacijos tendencijų, tačiau konstatuotina, kad vyksta teisinga linkme. Kadangi ūkio struktūroje svarbią vietą užima pirminis ūkio sektorius (žemės ūkis, miškininkystė, kasyba) ir paslaugos, tai tikėtina, kad gyventojų sklaida teritorijoje išliks dispersinė. Apie pusę savivaldybės gyventojų gyvena kaimo vietovėse. Vietos ūkio plėtros tempai bus labai nežymūs dėl investicijų stokos. Savivaldybės turizmo sektoriaus svarba šalies turizmo rinkoje

didžia dalimi priklausys nuo Utenos regiono turizmo sektoriaus plėtros, o konkurencingumas regiono mastu – nuo turistų srautų augimo tempų.

Atliekant SPAV buvo apžvelgtos teritorijos, kurios galėtų būti reikšmingai paveiktos intensyvinant ūkinę veiklą, plėtojant palaikomąją dispersinę ar koncentruotą urbanizaciją, Anykščių savivaldybės teritorijoje. Dauguma nagrinėtų teritorijų yra vienaip ar kitaip saugomos Anykščių regioninio parko arba Šimonių girios biosferos poligono reglamentais. Kitoms teritorijoms suteiktas draustinių statusas. Tiek vienos, tiek kitos koncepcijos atveju aktualios teritorijos nebus reikšmingai paveiktos. Koncentruotos urbanizacijos atveju nukentės unikali savivaldybės kraštovaizdžio įvairovė, kurios dalis yra dispersinis urbanizacijos pobūdis. Ataskaitoje detalai išnagrinėtos galimybės tiesti geležinkelio jungtį Utena – Subačius (Utenos apskrities bendrojo plano sprendinys), kertančią Anykščių regioninio parko teritoriją, taip pat įrengti pažintinio turizmo trasą (Linijinės integruotos koncepcijos sprendinys) Šimonių girios biosferos poligone. Abiejų objektų trasos parinktos taip, kad reikšmingų pasekmių saugomoms vertybėms ir aplinkai neturės.

Abiejose koncepcijos alternatyvose išskiriami Anykščių rajono savivaldybės teritorijos naudojimo funkciniai prioritetai plano įgyvendinimo atveju lokalizuojant bei stiprinant gamtinio karkaso elementus, turės teigiamas pasekmes kraštovaizdžio ekologinio stabilumo palaikymui

Įvertinant santykinai gerus aplinkos oro fono kokybės rodiklius Anykščių rajono savivaldybės teritorijoje bei naujų technologijų taikymo tikimybę, galima teigti, kad planuojami sprendiniai neturės reikšmingų teigiamų ar reikšmingų neigiamų pasekmių gyvenamųjų ir rekreacinių teritorijų aplinkos oro kokybei. Esamos koncepcijos inžineriniai sprendiniai papildyti integravus specialiuųjų planų sprendinius, įvertinus plėtros tendencijas ir naujas technologijas.

Linijinės integruotos plėtros koncepcijoje daug dėmesio skirta rekreacijos ir turizmo plėtros aspektams, siekiant naudoti vietos išteklius ir didinti turistų bei poilsiautojų srautus, sudaryti prielaidas įgyvendinti savivaldybės strateginius socialinės ir ekonominės plėtros tikslus. Socialiniu ir ekonominiu požiūriu linijinės integruotos plėtros alternatyvos sprendiniai turės daugiau teigiamos įtakos Gyvenimo kokybei ir ekonominei plėtrai Anykščių rajono savivaldybės teritorijoje.

Įgyvendinant linijinės integruotos plėtros koncepcijos sprendinius laukiamos teigiamos ilgalaikės pasekmės gyventojams, ūkininkams, verslininkams, pramonininkams, kadangi išryškunami veiklos organizavimo savivaldybėje strateginiai ilgalaikiai principai bei gyvenimo ir veiklos pasirinkimo alternatyvos. Tradicinių vietos ūkio sričių bei šalies

pažangos inicijuojami verslo ir technologijų vystymo projektai, ypač rekreacijos ir turizmo sektoriuje, turės teigiamas ilgalaikes pasekmes ekonominei ir socialinei Anykščių rajono savivaldybės aplinkai.

Koncepcijos alternatyvos esminiai skiriasi urbanistinės plėtros, rekreacijos ir turizmo plėtojimo nuostatomis. Be to, pasikeitus teisės aktams, teritorijų planavimo terminologijai, žymėjimų struktūrai Decentralizuotos koncentracijos koncepcijos nuostatos turėjo būti taisomos siekiant išvengti prieštaravimų galiojantiems teisės aktams. Linijinės integruotos plėtros koncepcija papildė ir patikslino dalį Decentralizuotos koncentracijos koncepcijos nuostatų ir išplėtojo koncepciją atitinkamai naujomis nuostatomis urbanistinės plėtros, rekreacijos ir turizmo plėtojimo srityse.

Palyginus siūlomas Anykščių rajono savivaldybės teritorijos erdvinės plėtros koncepcijos alternatyvas, įvertinus dominuojančias teigiamas pasekmes planuojamos teritorijos darnai, bendrojo plano sprendinių konkretizavimo stadijai rekomenduojamas teikiamos linijinės integruotos plėtros koncepcijos variantas.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Kraštovaizdžio apsaugos ir tvarkymo nuostatų integravimo į kelių ir geležinkelių vystymo sektorių koncepcija. 2012. Rengėjas UAB „Infraplanas“.
2. Kraštovaizdžio formavimo gairės valstybiniam keliams ir geležinkeliams. 2013. Rengėjas UAB „Infraplanas“.
3. Lietuvos Respublikos kraštovaizdžio erdvinės struktūros įvairovės ir jos tipų identifikavimo studija. I-II dalys. 2013. VU GMF Geografijos ir kraštotvarkos katedra, Vilnius.
4. Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, patvirtinta 2003-09-11 LR Vyriausybės nutarimu Nr. 1160 (Žin., 2003, Nr. 89-4029) ir 2009-09-16 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1247 (Žin., 2009, Nr. 121-5215).
5. Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas. Rengėjas UAB „Urbanistika“, 2014.
6. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastras. [žiūrėta 2015-03-09]. Prieiga internete: <http://stk.vstt.lt/stk/ataskaita1>.
7. Kultūros vertybių registras. [žiūrėta 2015-07-13]. Prieiga internete: <http://kvr.kpd.lt/heritage/Pages/ResultPrint.aspx>.
8. Aplinkos apsaugos internetinis puslapis. [žiūrėta 2015-03-09]. Prieiga internete: <http://gamta.lt/cms/index>.
9. Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos internetinis puslapis. [žiūrėta 2015-03-09]. Prieiga internete: <http://www.nzt.lt/>.
10. Valstybinė miškų tarnyba. Miškotvarka, miško naudojimas ir miškų ūkio statistika. [žiūrėta 2015-03-09]. Prieiga internete: http://www.amvmt.lt/Miskotvarka_misko_naudojimas_ir_misku_ukio_statistika/Statistika.aspx?&MID=0&AMID=427.

14. PRIEDAI

GRAFINIAI PRIEDAI

1. Dekoncentruotos koncentracijos koncepcija, patvirtinta Anykščių rajono savivaldybės tarybos 2007 m. rugpjūčio 30 d. sprendimu Nr. TS-317:

- Teritorijos planinės ir erdvinės struktūros vystymo principų brėžinys (M 1:50 000)
- Teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų brėžinys (M 1:50 000)

2. Linijinės integruotos plėtros koncepcija:

- Teritorijos vystymo koncepcijos brėžinys (M 1:50 000)

DOKUMENTAI